

CHECKLISTS AND NOMENCLATURE NOTES

Ukrainian flora checklist. 7: family Caprifoliaceae s. l. (incl. Dipsacaceae, Linnaeaceae, Valerianaceae), Viburnaceae s. l. (incl. Adoxaceae, Sambucaceae) (Dipsacales, Angiosperms), and Lythraceae (incl. Punicaceae, Trapaceae), Onagraceae, Myrtaceae (Myrtales, Angiosperms)

Mykola M. FEDORONCHUK **Affiliation**

M.H. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Correspondence

Mykola Fedoronchuk, e-mail: m.fedoronchuk@ukr.net

Funding information

not support

Co-ordinating Editor

Ivan Moysiienko

Data

Received: 20 February 2023

Revised: 16 October 2023

Accepted: 16 October 2023

e-ISSN 2308–9628

doi: 10.32999/ksu1990-553X/2023-19-3-1

ABSTRACT

Materials and methods: herbarium collections, literature data, field observations.

Nomenclature: POWO 2023.

Results: According to the modern classification (APG III 2009, APG IV 2016, POWO 2023), the order Dipsacales is represented by two families: *Caprifoliaceae* (incl. *Dipsacaceae*, *Linnaeaceae*, *Valerianaceae*) and *Viburnaceae* (incl. *Adoxaceae*, *Sambucaceae*). In the flora of Ukraine, the *Caprifoliaceae* family is represented by 14 genera (*Cephalaria*, *Diervilla*, *Dipsacus*, *Epilobium*, *Knautia*, *Linnaea*, *Lomelosia*, *Lonicera*, *Lythrum*, *Oenothera*, *Pterocephalus*, *Scabiosa*, *Succisa*, *Succisella*, *Symphoricarpos*, *Trapa*, *Valeriana* (incl. *Centranthus*, *Valerianella*), *Weigela*); the *Viburnaceae* family includes 3 genera (*Adoxa*, *Sambucus*, *Viburnum*). An independent genus isolated from *Scabiosa* is the genus *Lomelosia* (3 species in the flora of Ukraine). The genus *Valeriana* includes species of *Centranthus*, which are currently considered as part of it (in the flora of Ukraine – 2 species), and *Varianella* (16 species). Some species are new or previously not included in the relevant summaries, have undergone changes in taxonomic rank (lowered to subspecies) or have been synonymized. The annotated list also includes widely cultivated species that escape from culture, as well as those that do not go beyond the boundaries of culture (in the notes). The Myrtales order includes three families: *Lythraceae* s.l., *Onagraceae* and *Myrtaceae*, which in the flora of Ukraine are relatively small in number of genera and species. The family *Lythraceae* (incl. *Punicaceae*, *Trapaceae*) is represented by five genera and 15 species (native and alien), the most numerous of which is the genus *Lythrum*. *Lythrum* s. l. also includes the genera *Middendorfia* (*M. borysthena* = *Lythrum borysthena*) and *Peplis* (*P. alternifolia* = *Lythrum volgensis*, *P. portula* ≡ *Lythrum portula*), which were previously recognized as separate taxonomic groups of generic rank in domestic floristic summaries. The genus *Trapa*, which was previously accepted as part of the monotypic families *Hydrocaryaceae* or *Trapaceae*, is represented by one polymorphic species *T. natans*, within which 10 more species (microspecies or local races) are sometimes distinguished, which are given for Ukraine. The *Onagraceae* family includes 5 genera and about 50 species (native, alien and cultivated). The most numerous are the genera *Epilobium* (incl. *Chamaenerion*) – 21 species and *Oenothera* – 14 species. The *Myrtaceae* family in Ukraine is represented by 4 genera and 7 cultivated species.

KEYWORDS

annotated list, distribution, species, subspecies, genus, family, systematics, nomenclature, synonyms, herbarium specimens, *Adoxa*, *Cephalaria*, *Diervilla*, *Dipsacus*, *Knautia*, *Linnaea*, *Lomelosia*, *Lonicera*, *Pterocephalus*, *Sambucus*, *Scabiosa*, *Succisa*, *Succisella*, *Symphoricarpos*, *Valeriana*, *Viburnum*

CITATION

Fedoronchuk, M.M. (2023). Ukrainian flora checklist. 7: family *Caprifoliaceae* s. l. (incl. *Dipsacaceae*, *Linnaeaceae*, *Valerianaceae*), *Viburnaceae* s. l. (incl. *Adoxaceae*, *Sambucaceae*) (Dipsacales, Angiosperms), and *Lythraceae* (incl. *Punicaceae*, *Trapaceae*), *Onagraceae*, *Myrtaceae* (Myrtales, Angiosperms). *Chornomorski Botanical Journal* 19(3): 243–271. doi: 10.32999/ksu1990-553X/2023-19-3-1

ВСТУП

Пропонована стаття продовжує серію статей про таксономічний склад і номенклатуру (чекліст) видів судинних рослин флори України: родин губоцвітих (*Lamiaceae* Martinov) (Fedoronchuk 2022a), бобових (*Fabaceae* Lindl.) (Fedoronchuk 2022b), зонтичних (*Apiaceae* Lindl.) та аралієвих (*Araliaceae* Juss.) (Fedoronchuk 2022c), розових (*Rosaceae* Juss.) (Fedoronchuk 2022d), гвоздичних (*Caryophyllaceae* Juss.) (Fedoronchuk 2023a), товстолистих (*Crassulaceae* J.St.-Hil.), агрусових (*Grossulariaceae* DC.), столичникових (*Haloragaceae* R.Br.), ломикаменевих (*Saxifragaceae* Juss.), в'юнкових – *Convolvulaceae* Juss. (incl. *Cuscutaceae* Dumort.), пасльонових (*Solanaceae* Juss.) (Fedoronchuk 2023b). У пропонованій статті наведено анований список видів родин жимолостевих – *Caprifoliaceae* Juss. (incl. *Dipsacaceae* Juss., *Linnaeaceae* Backlund, *Valerianaceae* Batsch), калинових – *Viburnaceae* Raf. (incl. *Adoxaceae* E.Mey., *Sambucaceae* Batsch. ex Borkh.) порядку *Dipsacales* Juss. ex Bercht. & J.Presl., а також плаункових – *Lythraceae* J.St.-Hil. (incl. *Punicaceae* Bercht. & J.Presl, *Trapaceae* Dumort.), онагрових (*Onagraceae* Juss.) та миртових (*Myrtaceae* Juss.) порядку *Myrtales* Juss. ex Bercht. & J.Presl.

Незважаючи на тривалу історію дослідження, обсяг і склад порядку *Dipsacales* ще викликають суперечності. Так, А.Л. Тахтаджян (Takhtadjan 1987) збільшив кількість родин в порядку з 5 до 8 за рахунок виділення двох родів з *Caprifoliaceae* (*Viburnum* L., *Sambucus* L.) і одного із *Valerianaceae* (*Triplostegia* Wall. ex DC.) в окремі монотипні родини. Пізніше він вичленив роди *Adoxa* L., *Sambucus* і *Viburnum* в окремі порядки і в такому варіанті його системи порядок *Dipsacales* уключає 5 родин – *Caprifoliaceae*, *Valerianaceae*, *Triplostegiaceae*, *Dipsacaceae*, *Morinaceae* Raf. (Takhtadjan 1997). Але таке скорочення родин визнали не всі дослідники. Зокрема М. Donoghue зі співавторами (Donoghue et al. 2003) знову поміщають до порядку *Dipsacales* родину *Adoxaceae* E.Mey., уключаючи до неї роди *Sambucus* і *Viburnum*. Таким чином, ці роди залишаються у складі порядку, але поміщаються в іншу родину. В останньому варіанті своєї системи А.Л. Тахтаджян (Takhtadjan 2009) повертається до першого варіанту збільшивши кількість родин до 8, надавши родам *Viburnum*, *Sambucus* і *Adoxa* (разом з *Tetradoxa* C.Y.Wu та *Sinadoxia* C.Y.Wu, Z.L.Wu R.F.Huang, які зараз визнані за синоніми *Adoxa*) рангу окремих родин. У другому варіанті системи APG (Angiosperms II 2003), що базується на молекулярно-філогенетичних даних з використанням кладистичних методів систематики, із *Caprifoliaceae*, як окремі родини, виділяються *Deirvillaceae* Руск (роди *Diervilla* Tourn. ex Mill., *Weigela* Thunb.) і *Linnaeaceae* (роди *Abelia* R.Br., *Zabelia* (Rehder) Makino, *Linnaea* Gronov ex L., *Dipelta* Maxim., *Kolkwitzia* Graebn.) (Backlund & Руск 1998), а рід *Triplostegia* уключається до складу родини *Valerianaceae* (як одноіменна підродина). В такому трактуванні порядок *Dipsacales* налічує 7 родин: *Caprifoliaceae*, *Deirvillaceae*, *Linnaeaceae*, *Adoxaceae*, *Valerianaceae*, *Dipsacaceae*, *Morinaceae*. Однак обсяг родини *Caprifoliaceae* в третьому та четвертому варіантах системи APG (Angiosperms III 2009, Angiosperms IV 2016), порівняно з другим (Angiosperms II 2003), зазнав певних змін. Якщо в другому варіанті, умовно визнавалися родини *Deirvillaceae*, *Dipsacaceae*, *Linnaeaceae*, *Morinaceae*, *Valerianaceae*, то в третій і четвертій версіях всі вони уключені до *Caprifoliaceae*.

Таким чином, згідно з сучасними прийнятими уявленнями (Angiosperm III 2009, Angiosperm IV 2016, IPNI 2023, POWO 2023) порядок *Dipsacales* Juss. ex Bercht. & J.Presl 1820 (incl. *Adoxales* Nakai 1949, *Caprifoliales* Bercht. & J.Presl 1820, *Sambucales* Bercht. & J.Presl 1820; *Valerianales* DC. ex Bercht. & J.Presl 1820, *Viburnales* Dumort. 1829) представлений двома родинами: *Caprifoliaceae* Juss. і *Viburnaceae* Raf. і налічує 36 родів та близько 1250 видів, поширених по всьому світу, але переважно в Північній півкулі. Рослини *Caprifoliaceae* відрізняються від представників *Viburnaceae* тим, що мають двобічно симетричні видовжені квітки, переважно головчасте рильце та нектар-

ник, утворений щільно укладеними волосками вздовж нижньої внутрішньої частини трубки віночка. Це дерева або трави з супротивно розміщеними листками. Вони мають нижню зав'язь, з якої формуються м'ясисті плоди, часто з невеликою кількістю насінин або лише з однією насіниною. Для більшості представників *Viburnaceae* характерні суцвіття з пласкою верхівкою, що складаються з численних маленьких квіток, які утворюють м'ясисті кістянки. Квітки п'ятипелюсткові, радіально симетричні (з багатьма площинами симетрії) і мають лопатеві рильця на короткій вершині та м'ясистий нектарник на вершині зав'язі. За винятком калини, яка має прості листки та квітки з трьома плодолистками (з яких два пізніше обриваються), інші роди *Viburnaceae* мають складні листки та п'ять плодолистків.

У флорі України родина *Caprifoliaceae* представлена 14 родами (*Cephalaria* Schrad., *Diervilla* Tourn. ex Mill., *Dipsacus* L., *Knautia* L., *Linnaea* Gronov ex L., *Lomelosia* Raf., *Lonicera* L., *Pterocephalus* Vall. ex Adans., *Scabiosa* L., *Succisa* Haller, *Succisella* Beck, *Symphoricarpos* Duhamel, *Valeriana* L. (incl. *Centranthus* Lam. ex DC., *Valerianella* Mill.), *Weigela* Thunb.) та 64 видами. Також зрідка в ботанічних садах зрідка культивуються ще три роди – *Dipelta* Maxim. (*D. floribunda* Maxim), *Kolkwitzia* Graebn. (*K. amabilis* Graebn.) та *Zabelia* (Rehder) Makino (*Z. corymbosa* (Regel & Schmalh.) Makino).

Родина *Viburnaceae* у флорі України представлена трьома родами (*Adoxa* L., *Sambucus* L., *Viburnum* L.) і 6 видами. Раніше всі ці роди у вітчизняних флористичних зведеннях уключалися до складу чотирьох родин порядку Dipsacales: *Adoxaceae* (*Adoxa*), *Caprifoliaceae* (*Diervilla*, *Linnaea*, *Lonicera*, *Sambucus*, *Symphoricarpos*, *Viburnum*, *Weigela*), *Dipsacaceae* (*Cephalaria*, *Dipsacus*, *Knautia*, *Pterocephalus*, *Scabiosa* (incl. *Lomelosia*), *Succisa*, *Succisella*) та *Valerianaceae* (*Centranthus*, *Valeriana*, *Valerianella*).

Родина *Lythraceae* J.St.-Hil. (разом із *Punicaceae* Bercht. & J.Presl й *Trapaceae* Dumort., які філогенетично вкорінені серед основної частини цієї групи (Mosyakin 2013) нараховує 28 родів та близько 700 видів, поширених майже повсюдно, але в основному у тропіках та субтропіках. Це переважно трав'яні рослини, рідше кущі та дерева. У флорі України родина *Lythraceae* J.St.-Hil. представлена п'ятьма родами і 15 видами (аборигенними та інтродукованими).

Родина *Onagraceae* Juss. нараховує 22 роди та майже 700 видів, поширених по всій земній кулі, але переважно в помірних і субтропічних областях Північної та Південної Америки. В Україні – 5 родів та близько 50 видів (автохтонних, адвентивних та культивованих). У складі родини *Myrtaceae* Juss. близько 130 родів і понад 4000 видів, поширених в тропічних і субтропічних областях обох півкуль, головним чином в Австралії та Південній Америці, з яких в Україні – 4 роди і 7 видів, які культивуються.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Базовою основою пропонованого списку видів є номенклатурне зведення судинних рослин флори України (Mosyakin & Fedoronchuk 1999). Робота також базується на критичному аналізі таксономічного складу з опрацюванням гербарних колекцій, матеріалів польових досліджень, а також літератури з урахуванням нових узагальнених даних морфологічних та молекулярно-філогенетичних досліджень. У роботі також використані електронні ресурси з номенклатури видів. Оскільки пропонований варіант чеклісту названих родин поданий як стаття, то для кожного виду вказано його поширення, а в примітках (при необхідності) – таксономічні, номенклатурні чи хорологічні коментарі. Назви родів та видів та їх синоніми (у круглих дужках) наведені за алфавітним порядком, а в квадратних дужках – альтернативно прийнятні назви (виділені жирним з курсивом). Зірочкою (*) позначені культивовані рослини, хрестиком (†) – імовірно зниклі, знаком «!» – здичавілі (втікачі з культури), а знаком запитання (?) –

зростання яких вимагає підтвердження. Межі територій (природних регіонів України) наведені за геоботанічним районуванням (Andriyenko *et al.* 1985), детальний аналіз якого зроблено в монографічній роботі В.П. Гелюти (Heluta 1989). Флористичне районування Українських Карпат наведено за В. І. Чопиком (Chopyk 1969). В окремих випадках вказані також більш конкретні місцезростання (зазначено адміністративні райони). Поширення видів на території України наведено за достовірними джерелами (Флорами, Визначниками, опублікованими науковими статтями в журналах ботанічного профілю, а також на основі опрацьованих нами гербарних матеріалів).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

DIPSACALES (ANGIOSPERMS)

В Україні, за новими даними, порядок Dipsacales Juss. ex Bercht & J.Presl включає дві родини: *Caprifoliaceae* Juss. s. l. (incl. *Dipsacaceae* Juss., *Linnaeaceae* Backlund, *Valerianaceae* Batsch) та *Viburnaceae* Raf. s. l. (incl. *Adoxaceae* E.Mey., *Sambucaceae* Batsch. ex Borkh.)

CAPRIFOLIACEAE Juss. 1789, *nom. cons.*

(incl. *Dipsacaceae* Juss. 1789, *nom. cons.*;

Linnaeaceae Backlund 1998; *Valerianaceae* Batsch 1802, *nom. cons.*)

Родина *Caprifoliaceae* (з уключенням до неї *Dipsacaceae*, *Linnaeaceae* та *Valerianaceae*) налічує 33 роди та близько 1020 видів, поширених в північній, рідше в південній півкулі, в помірних зонах і помірних поясах гір субтропічної і тропічної зон. В Україні, як уже зазначалося, родина представлена 15 родами, які раніше уключалися до складу трьох родин: *Caprifoliaceae* s. str. (*Diervilla*, *Linnaea*, *Lonicera*, *Symphoricarpos*, *Weigela*), *Dipsacaceae* (*Cephalaria*, *Dipsacus*, *Knautia*, *Lomelosia*, *Pteroccephalus*, *Scabiosa*, *Succisa*, *Succisella*), *Valerianaceae* (*Valeriana*, incl. *Centranthus*, *Valerianella*) та 64 видами (автохтонними й адвентивними). Роди *Sambucus* та *Viburnum*, які раніше уключалися до складу родини *Caprifoliaceae* нині виділені в окрему родину *Viburnaceae*, до складу якої уключено також рід *Adoxa*, з оліготипної родини *Adoxaceae*. Нижче наводимо анотований список родів та видів родини *Caprifoliaceae* (за сучасним трактуванням) в алфавітному порядку, незалежно від того, у які родини вони раніше уключалися.

CEPHALARIA Schrad., *nom. cons.*

Близько 100 видів, поширених в Західній, Центральній, Південній та Східній Європі, Кавказі, Малій Азії, Північній та Південній Африці, а також занесені в Північну Америку. В Україні – 6 видів.

Cephalaria coriacea (Willd.) Schrad. (*Scabiosa coriacea* Willd.; *Scabiosa cretacea* Pall. ex M.Bieb.)

• В Гірському Криму, звичайно; наводиться також для окол. Севастополя (Seregin 2008). Кримсько-кавказький ендемік.

Cephalaria demetrii Bobrov (*Cephalaria uralensis* (Murray) Schrad. var. *demetrii* (Bobrov) Kotov; *Lepicephalus demetrii* Bobrov)

• В Гірському Криму (Карадаг), рідко (кримський ендемік). Вважається вікарним видом до балканського *Cephalaria laevigata* (Waldst. & Kit.) Schrad., якого заміщає на східній межі ареалу. М.І. Котов (Kotov 1961) вважає вид дуже близьким до *C. uralensis* (Murray) Schrad. і пропонує розглядати його як різновид останнього, оскільки ознаки, за якими відрізняються рослини від таких *C. uralensis* незначні і непостійні, що видно навіть з авторського діагнозу. Уключено до Червоної книги України (Didukh 2009), як «зникаючий».

Cephalaria gigantea (Ledeb.) Bobrov (*Cephalaria caucasica* Litv.; *Lepicephalus caucasicus* (Litv.) Litv.; *Lepicephalus giganteus* Bobrov; *Scabiosa gigantea* Ledeb.; *Scabiosa tatarica* auct. non L., p.p.)

- В Україні вид вперше був відмічений в Тернопільській області на залізничній колії між станціями Біла та Глибочок Великий Львівської залізниці в 2013 р. Р.Ю Юречко (Batochenko & Yurechko 2019). Пізніше цей адвентивний вид було виявлено в околицях м. Вінниці (в ботанічному саду «Поділля») у липні 2016 року під час дослідження спонтанної флори та рослинності садово-паркових ландшафтів Середнього Побужжя (Kuzemko *et al.* 2019). Природний ареал виду охоплює Північний Кавказ, Закавказзя, Анатолію; як занесено – в Центральній та Південній Європі (Австрія, Італія, Чехія, Словаччина), а також в Північній Америці (північно-західні штати США).

Cephalaria litvinovii Bobrov (*Cephalaria tatarica* auct. non (L.) Roem. & Schult.; *Lepicephalus litvinovii* Bobrov; *Scabiosa tatarica* auct. non L., p.p.)

- В Лівобережному Лісостепу, дуже рідко (Луганська обл., Покровський р-н, с. Верхня Дуванка); наводиться також на межі України з Білгородською областю Російської Федерації. Можливо рослина занесена (основна частина ареалу охоплює центральну європейську частину Росії та Північний Кавказ). О.Рогович і І. Шмальгаузен вказували вид (під назвою *Cephalaria tatarica*) також для Умані (Софіївського парку), але імовірно помилково (замість *Cephalaria gigantea* (Ledeb.) Bobrov (= *Cephalaria caucasica* Litv.). Уключено до минулого видання Червоної книги України (Didukh 2009), як «зникаючий».

Cephalaria transsylvanica (L.) Schrad. (*Scabiosa transsylvanica* L.; *Succisa transsilvanica* (L.) Spreng.)

- В басейні Дністра, на крайньому південному сході країни та в Криму. Вид з широким ареалом (охоплює південно-західну частину Європи, Середземномор'я, Балкани, Кавказ, Малу Азію, європейську частину (півд.) Російської Федерації).

Cephalaria uralensis (Murray) Schrad. [*Cephalaria uralensis* (Murray) Schrad. subsp. *uralensis*] (*Cephalaria centauroides* Roem. & Schult.; *Cephalaria centauroides* Roem. & Schult. var. *uralensis* (Murray) DC.; *Scabiosa corniculata* Waldst. & Kit.; *Scabiosa uralensis* Murray; *Succisa uralensis* (Murray) Spreng.)

- В Лісостепу, Степу та в Криму.
- В літературі (Boissier, Станков, Галієв) (цит. за Kotov 1961) для Криму помилково наводився ще один вид роду – *Cephalaria syriaca* (L.) Schrad.

DIERVILLA Tourn. ex Mill.

Оліготипний рід, уключає три види, поширених в Північній Америці. В Україні один вид, що культивується.

***Diervilla sessilifolia** Buckley

- Культивується в садах і парках як декоративний кущ.
- В ботанічних садах зрідка культивуються також: **Diervilla lonicera** Mill. (*Lonicera diervilla* L.), **Diervilla rivularis** Gatt. (*Diervilla sessilifolia* Buckley var. *rivularis* (Gatt.) H.E.Ahles) та їх гібрид – **Diervilla × splendens** (Carrière) G.Kirchn. (*Diervilla lonicera* × *Diervilla sessilifolia*).

DIPSACUS L.

Рід *Dipsacus* L. нараховує більше 20 видів, поширених в Західній Європі і середземноморських країнах; частково в Африці, Південній та Східній Азії, як інтродуковані види – в Північній та Південній Америці. В Україні – 6 видів.

Dipsacus fullonum L. (*Dipsacus fullonum* L. var. *sylvestris* (Huds.) Huds.; *Dipsacus sylvestris* Huds.)

- В Закарпатті, лісових районах, Лісостепу (на Лівобережжі рідше) та в Криму. У вітчизняній літературі вид наводився під назвою *Dipsacus sylvestris* Huds.

Dipsacus gmelinii M.Bieb.

- В Донецькому Лісостепу, Степу, зрідка.

Dipsacus laciniatus L. (*Dipsacus fullonum* L. var. *laciniatus* (L.) Schmalh.; *Dipsacus fullonum* L. subsp. *laciniatus* (L.) Thell.)

- У більшості регіонів України, за винятком Карпат і Полісся».

Dipsacus pilosus L. (*Dipsacella pilosa* (L.) Soják; *Virga pilosa* (L.) Hill)

• В Карпатах, на Правобережжі (заходить також в північну частину Правобережного Лісостепу: Житомирська обл., Андрушівський р-н, окол. с. Камені (Orlov *et al.* 2022), рідше на Лівобережжі (м. Лубни, Полтавська обл.) та в Криму. Вид дуже близький до нижченаведеного *Dipsacus strigosus* Willd. ex Roem. & Schult. і, як в літературі, так і в гербарних матеріалах, у визначенні цих видів існує велика плутанина (у *Dipsacus pilosus* стеблові листки трирозсічені, з великою довгастою або довгастоланцетною середньою часткою і двома дрібними довгастими боковими; головка 1,5 см завдовжки, при плодах 3,5 см завдовжки, тоді як у *D. strigosus* стеблові листки при основі з 2–6 парними дрібними боковими частками, головки 2–3,5 см завдовжки, а при плодах до 5,5 см завдовжки).

Dipsacus pilosus L. (*Dipsacella pilosa* (L.) Soják; *Virga pilosa* (L.) Hill)

• В Карпатах, на Правобережжі (заходить також в північну частину Правобережного Лісостепу: Житомирська обл., Андрушівський р-н, окол. с. Камені (Orlov *et al.* 2022), рідше на Лівобережжі (м. Лубни, Полтавська обл.) та в Криму. Вид дуже близький до нижченаведеного *Dipsacus strigosus* Willd. ex Roem. & Schult. і, як в літературі, так і в гербарних матеріалах, у визначенні цих видів існує велика плутанина (у *Dipsacus pilosus* стеблові листки трирозсічені, з великою довгастою або довгастоланцетною середньою часткою і двома дрібними довгастими боковими; головка 1,5 см завдовжки, при плодах 3,5 см завдовжки, тоді як у *D. strigosus* стеблові листки при основі з 2–6 парними дрібними боковими частками, головки 2–3,5 см завдовжки, а при плодах до 5,5 см завдовжки).

***!Dipsacus sativus** (L.) Honck. (*Dipsacus fullonum* L. var. *sativus* L.; *Dipsacus fullonum* L. subsp. *sativus* (L.) Thell.)

• В Криму, де культивується і нерідко дичавіє. Рослини раніше широко вирощували заради достиглих головок (шишок) для використання їх в текстильній промисловості (розчісування сукна, надання йому ворсу).

Dipsacus strigosus Willd. ex Roem. & Schult. (*Dipsacus pilosus* L. var. *strigosus* (Willd. ex Roem. & Schult.) Schmalh.; *Virga strigosa* (Willd. ex Roem. & Schult.) Holub)

• На Лівобережжі в Лісостепу, рідше в Степу і Криму. Вікарний вид до близького *Dipsacus pilosus* L., якого заміщає на сході України. Раніше помилково наводився (замість *D. pilosus* L.) для Північного (м. Кременець, Тернопільська обл.) та Південного Поділля (Хмельницька, Вінницька обл.).

KNAUTIA L.

Понад 50 видів, поширених в позатропічних областях Євразії, особливо в Середземномор'ї, а також занесені в Північну та Південну Америку. В Україні – три види (разом з підвидом).

Knautia arvensis (L.) Coult. (*Knautia arvensis* (L.) Coult. var. *campestris* (Andrz. ex Besser) W.D.J.Koch; *Knautia campestris* (Andrz. ex Besser) Fritsch; *Scabiosa arvensis* L.; *Scabiosa campestris* Andr. ex Besser)

• По всій території, уключно з Кримом. Рослина дуже мінлива. В межах виду описано низку різновидів, які трапляються також в Україні: var. *campestris* (Andrz. ex Besser) Schmalh. (крайові квітки не більше середніх); var. *integrifolia* Coult. (всі листки цілісні, еліптичні або широколанцетоподібні, найширші в першій третині, чим відрізняється від нижченаведеного підвиду *K. dipsacifolia* Kreutzer subsp. *pocutica* (Szabó) Ehrend. у якого листки найширші в середній частині); var. *neglecta* (Meur.) Szabo (листки пірчасті, більш-менш опушені, ніжка головки густозалозисто опушена, чашечка значно коротша від сім'янки).

Knautia dipsacifolia Kreutzer

В Україні вид представлений одним підвидом – *Knautia dipsacifolia* Kreutzer subsp. *pocutica* (Szabó) Ehrend.

Knautia dipsacifolia Kreutzer subsp. **pocutica** (Szabó) Ehrend. (*Knautia dipsacifolia* auct. non Kreutzer; *Knautia maxima* auct. non (Opiz) Ortmann); *Knautia lancifolia* (Heuff.) Simonk. subsp. *pocutica* (Szabó) Holub; *Knautia sylvatica* (L.) Duby var. *pocutica* Szabó; *Scabiosa dipsacifolia* Host, nom. illeg.; *Trichera dipsacifolia* Nyman subsp. *pocutica* (Szabó) Soják)

• В Карпатах, рідше на Поліссі і Розточчі-Опіллі (Tutin 1976, Ziman & Hamor 2009, IPNI 2023, POWO 2023). Для України таксон раніше наводився під назвою *Knautia dipsacifolia* Kreutzer (Kotov 1961, Skrupnyk 1987, Sytschak 2015), але типовий підвид (*Knautia dipsacifolia* Kreutzer subsp. *dipsacifolia*) в Україну не заходить, а є західноєвропейським таксоном. Синонімом типового підвиду є також *Knautia maxima* (Opiz) Ortmann (= *Scabiosa maxima* Opiz), що помилково наводилася для України в чеклісті (Mosyakin & Fedoronchuk 1999).

Knautia longifolia (Waldst. & Kit.) W.D.J.Koch (*Knautia arvensis* (L.) Coult. var. *longifolia* (Waldst. & Kit.) Coult.; *Knautia kitaibelii* auct. non (Schult.) Borbás; *Scabiosa longifolia* Waldst. & Kit.)

- В Карпатах (Tutin 1976, Bobrov 1978, IPNI 2023, POWO 2023). Для України вид раніше помилково наводився під назвою *Knautia kitaibelii* (Schult.) Borbás (Kotov 1961, Skrypnyk 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999), який є північно-центральноєвропейським таксоном (типовим підвидом) і в Україну не заходить. Від близького *Knautia arvensis* (L.) Coult. відрізняється завжди пірчастими листками, дещо довшою внутрішньою чашечкою, близько 2 мм завдовжки (у *K. arvensis* внутрішня чашечка 1 мм завдовжки).

LINNAEA Gronov. ex L.

Невеликий за обсягом рід, який іноді трактується як окрема родина *Linnaeaceae* Backlund (у системі J.L. Reveal (Revel 2012)). Загальний ареал роду займає в північній півкулі арктичну і субарктичну області, а в більш помірних широтах – верхні пояси гір. Раніше рід *Linnaea* був представлений лише типовим видом *Linnaea borealis* L. (Mabberley 1997) і в різних варіантах системи А.Л. Тахтаджяна (Takhtajan 1987, 1997, 2009) уключався до родини *Caprifoliaceae* Juss. (як триба *Linnaeae*) разом з родами *Symphoricarpos* Duhamel, *Heptacodium* Rehder, *Dipelta* Maxim., *Kolkwitzia* Graebn., *Abelia* R.Br. та *Zabelia* (Rehder) Makino. За новітньою системою, що базується переважно на молекулярно-філогенетичних даних, рід уключено також до родини *Caprifoliaceae*, але у ширшому розумінні, яка уключає представників інших родин порядку *Dipsacales* (Angiosperm IV 2016). Нещодавно було запропоновано значно ширше розуміння обсягу роду (Christenhusz 2013), куди уключені й види, які раніше розглядалися у складі самостійних родів *Abelia* R.Br. (за винятком секції *Zabelia*), *Diabelia* Landrein, *Dipelta* Maxim., *Kolkwitzia* Graebn. та *Vesalea* M. Martens & Galeotti, загалом 16 видів, що підтверджується молекулярно-філогенетичними даними (Bell et al. 2001, Jacobs et al. 2010, Wang et al. 2015). В Україні – один вид, представлений типовим різновидом.

Linnaea borealis L. [*Linnaea borealis* L. var. *borealis*] (*Obolaria borealis* (L.) Kuntze)

- В Карпатах (на північно-східному схилі гори Пожижевська Яремчанського р-ну Івано-Франківської обл.) та на Західному Поліссі (Національний природний парк «Прип'ять-Стохід»: Волинська обл., Любешівський р-н, Бучинська дача та Камінь-Каширський р-н, с. Селісок) (Pryadko 2011, Korkh & Shukalovych 2023). Раніше для рівнинної частини України наводилися також інші місцезростання: на півдні Західного Полісся, в околицях міст Устилуг і Володимир-Волинського, на Львівщині (лівий берег р. Стир, неподалік смт Радехів), на півдні Правобережного Полісся (Пуща-Водиця, в окол. м. Києва), на Лівобережному Лісостепу (в окол. Харкова), але ці популяції вже втрачені. Тайговий (гляціальний) реліктовий вид, що зростає в Україні за межами основної частини свого ареалу (Скандинавія, Атлантична, Середня та Східна Європа, Кавказ, Західний Сибір, Далекий Схід, Японія, Китай, Північна Америка). Уключено до минулого видання Червоної книги України (Didukh 2009), як «зникаючий».

LOMELOSIA Raf.

Понад 60 видів, поширених переважно в країнах Середземномор'я, а також в Північній Африці, Східній Європі, на Кавказі, Малій та Центральній Азії, Західному Сибіру. В Україні – три види. Раніше види *Lomelosia* Raf. уключали до складу роду *Scabiosa* L. s. l., але молекулярні дані показали, що *Lomelosia* разом з родами *Pycnocomon* Hoffmanns. & Link і *Sixalix* Raf. (відсутніми у флорі України) формують кладу, відміну від *Scabiosa* s. str. (De Castro & Caputo 1997–1998, Caputo et al. 2004, Avino et al. 2009, Carlson et al. 2009). Це підтверджується також морфологічними даними (рід *Lomelosia* охоплює таксони «скабіозних» з ямчатою верхівкою обгорточки, тоді як у всіх інших видів *Scabiosa* (s. str.) обгорточка по всій довжині з ребрами).

Lomelosia argentea (L.) Greuter & Burdet [*Scabiosa argentea* L.] (*Asterocephalus argenteus* (L.) Spreng.; *Lomelosia ucranica* (L.) Soják; *Scabiosa argentea* L. subsp. *ucranica* (L.) Hayek; *Scabiosa taurica* Kotov; *Scabiosa ucranica* L.; *Trochocephalus argenteus* (L.) Á.Löve & D.Löve; *Trochocephalus ucranicus* (L.) Á.Löve & D.Löve)

- В Лісостепу, Степу та в Криму. Рослини значно варіюють за габітусом, опушенням, розмірами квіток, що стало причиною опису в межах виду низки таксонів, зокрема і видового рангу. Вид раніше для України наводився під трьома назвами – *Scabiosa argentea* auct. fl. ucr., non L., *Scabiosa taurica* Kotov та *Scabiosa ucranica* auct. fl. ucr., non L.

Lomelosia micrantha (Desf.) Greuter & Burdet [*Scabiosa micrantha* Desf.] (*Scabiosa stellata* auct. fl. taur., non L., p. p.; *Trochocephalus micranthus* (Desf.) Á.Löve & D.Löve)

- В Криму, звичайно. Вид раніше для України (Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Seregin 2008, Yena 2012) наводився як *Scabiosa micrantha* Desf.

Lomelosia rotata (M.Bieb.) Greuter & Burdet [*Scabiosa rotata* M.Bieb.] (*Asterocephalus rotatus* (M.Bieb.) Spreng.; *Scabiosa stellata* auct. fl. taur., non L., p. p.; *Trochocephalus rotatus* (M.Bieb.) Á.Löve & D.Löve)

- В Криму (Південний Берег Криму: в районах Феодосії і Судака). Вид раніше для України наводився як *Scabiosa rotata* auct. non M.Bieb.

- В Європі, як декоративні рослини вирощують також інші види роду: **Lomelosia caucasica** (M.Bieb.) Greuter & Burdet, **Lomelosia graminifolia** (L.) Greuter & Burdet, **Lomelosia proliferata** (L.) Greuter & Burdet, **Lomelosia stellata** (L.) Raf. (Jäger *et al.* 2008), а ще близько 12 видів культивуються в європейських ботанічних садах (Matthews 2000), частково і в Україні.

LONICERA L.

Рід *Lonicera* L. є типовим родом родини *Caprifoliaceae* Juss. Налічує близько 160 видів, поширених головним чином в помірних областях північної півкулі; деякі з них заходять на південь до Північної Африки, острова Мадейра, півдня Азії, Малайського архіпелага і Мексики. В Україні крім нижченаведених видів в культурі вирощуються ще багато інших видів та різновидів (див. примітку).

Lonicera caerulea L. [*Lonicera caerulea* L. subsp. *caerulea*] (*Caprifolium caeruleum* (L.) Lam.; *Lonicera edulis* (Turcz. ex Herder) Turcz. ex Freyn; *Lonicera kamtschatica* Pojark.; *Lonicera stenantha* Pojark.)

- В Карпатах (Чорногора: гора Петрос, де було відомо чотири локалітети – у верхів'ї струмка Студений (два локалітети), на південному схилі в урочищі Ступи та на північно-західному схилі в околицях с. Кваси). Нещодавно вид виявлено також в Закарпатті (Закарпатська обл., Рахівський р-н, с. Кваси, с. Ясиня (Batochenko 2019). Найближчими місцезнаходженнями на захід і південь від Українських Карпат є гірське пасмо Шумава (Богемський ліс) на південно-західному краю Чехії та Трансільванське плато в Румунії. Але на північ і схід від України вид є досить поширеним. Зрідка культивується в ботанічних садах і парках. Уключено до минулого видання Червоної книги України (Didukh 2009), як «рідкісний».

*!Lonicera caprifolium L.

- Культивується як декоративна рослина, місцями дичавіє (в Криму: Південний Берег Криму, Керченський п-ів та в континентальній частині України).

*Lonicera etrusca Santi [*Lonicera etrusca* Santi var. *etrusca*]

- В Криму, де культивується як декоративна рослина, іноді дичавіє.

Lonicera nigra L. (*Chamaecerasus nigra* (L.) Medik.; *Lonicera carpathica* Kit.; *Lonicera carpathica* Porcius; *Xylosteon nigrum* (L.) Medik.)

- В Карпатах, звичайно; в Передкарпатті, зрідка.

*Lonicera periclymenum L. [*Lonicera periclymenum* L. subsp. *periclymenum*]

- Культивується як декоративна рослина.

*!Lonicera tatarica L.

- Культивується як декоративна рослина, місцями дичавіє.

Lonicera xylosteum L. (*Caprifolium xylosteum* (L.) Gaertn.; *Lonicera dumetorum* Pers.; *Lonicera rubra* Gilib., nom. illeg.)

- В Карпатах, Передкарпатті, Розточчі-Опіллі, Західному Поліссі, Лісостепу, рідко; іноді культивується. В Карпатах крім типового різновиду також трапляється var. *calvescens* M.Por. з ланцетними, видовжено загостреними слабко опушеними або голими пагонами і квітконосами, і негусто опушеними лише з країв бруньковими лусками (Poyarkova 1978).

- Як дикорослу рослину для Карпат (Стрийського і Самбірського районів) Й.А. Кнапп (Knapp 1872) наводить **Lonicera alpigena** L., посилаючись при цьому на А. Завадського (Zawadski 1835), але імовірно помилково, оскільки в жодній пізніше праці вона не згадується (в Україні рослина відома лише в культурі).

- В ботанічних садах, парках, арборетумах культивуються ще багато інших видів та різновидів (нерідко під назвами синонімів) роду, зокрема: **Lonicera acuminata** Wall. (= *Lonicera alseuosmoides* Graebn. ex Diels; = *Lonicera giralddii* Rehder; = *Lonicera henryi* Hemsl.), **Lonicera alberti** Regel, **Lonicera albiflora** Torr. & A.Gray; **Lonicera alpigena** L., **Lonicera altaica** Pall. (≡ *Lonicera* subsp.

altaica (Pall.) Gladkova), **Lonicera altmannii** Regel & Schmalh., **Lonicera** × **americana** (Mill.) K.Koch (*Lonicera caprifolium* L. × *Lonicera etrusca* Santi), **Lonicera** × **amoena** Zabel (*Lonicera korolkowii* Stapf × *Lonicera tatarica* L.), **Lonicera arborea** Boiss., **Lonicera** × **bella** Zabel (*Lonicera morrowii* A.Gray × *Lonicera tatarica* L.), **Lonicera canadensis** J.Bartram & W.Bartram ex Marshall, **Lonicera caucasica** Pall. subsp. **caucasica**, **Lonicera caucasica** subsp. **orientalis** (Lam.) D.F.Chamb. & D.G.Long (= *Lonicera discolor* Lindl.; ≡ *Lonicera orientalis* Lam.), **Lonicera chamissoi** Bunge, **Lonicera chrysantha** Turcz. ex Ledeb. var. **chrysantha** Turcz. ex Ledeb. (= *Lonicera gibbiflora* (Rupr. ex Maxim.) Dippel), **Lonicera ciliosa** Poir., **Lonicera conjugialis** Kellogg, **Lonicera deflexicalyx** Batalin (≡ *Lonicera trichosantha* Bureau & Franch var. *deflexicalyx* (Batalin) P.S.Hsu & W.J.Wang), **Lonicera demissa** Rehder, **Lonicera dioica** L. (= *Lonicera glaucescens* Rydb.), **Lonicera ferdinandi** Franch., **Lonicera flava** Sims, **Lonicera floribunda** Boiss. & Buhse, **Lonicera fragrantissima** Lindl. ex Paxton subsp. **fragrantissima** (= *Lonicera standishii* Carrière), **Lonicera glehnii** F.Schmidt, **Lonicera gracilipes** Miq. (= *Lonicera tenuipes* Nakai), **Lonicera gynochlamydea** Hemsl., **Lonicera hispida** Pall. ex Schult., **Lonicera iberica** M.Bieb.; **Lonicera implexa** Aiton, **Lonicera involucrata** (Richrdson) Bams ex Spreng. (= *Lonicera flavescens* Dippel), **Lonicera japonica** Thunb. (= *Lonicera flexuosa* Thunb.), **Lonicera koehneana** Rehder (≡ *Lonicera chrysantha* Turcz. ex Ledeb. var. *koehneana* (Rehder) Q.E.Yang, Landrein, Borosova & Osborne), **Lonicera korolkowii** Stapf, **Lonicera ledebourii** Eschsch (≡ *Lonicera involucrata* (Richrdson) Bams ex Spreng.) var. *ledebourii* (Eschsch) Jeps.), **Lonicera ligustrina** Wall. var. **yunnanensis** Franch. (= *Lonicera nitida* E.H.Wilson), **Lonicera maximowiczii** (Rupr.) Regel, **Lonicera maackii** (Rupr.) Maxim., **Lonicera micrantha** Trautv. ex Regel, **Lonicera microphylla** Willd. ex Schult., **Lonicera morrowii** A.Gray, **Lonicera** × **muendeniensis** Rehder (*Lonicera morrowii* A.Gray × *Lonicera ruprechtiana* Regel × *Lonicera tatarica* L.; *L. notha* Zabel) (іноді дичавіє), **Lonicera** × **muscaviensis** Rehder (*Lonicera morrowii* A.Gray × *Lonicera ruprechtiana* Regel), **Lonicera myrtillus** Hook. & Thoms. (≡ *Lonicera angustifolia* Wall ex DC. var. *myrtillus* (Hook.f. & Thomson) Q.E.Yang, Landrein, Borosova & Osborne), **Lonicera myrtilloides** Purpus, **Lonicera nervosa** Maxim., **Lonicera nigra** L., **Lonicera nummulariifolia** Jaub. & Spach, **Lonicera olgae** Regel & Schmalh., **Lonicera orientalis** Lam., **Lonicera pallasii** Ledeb. (≡ *Lonicera caerulea* L. subsp. *pallasii* (Ledeb.) Browicz), **Lonicera pileata** Oliv. (≡ *Lonicera ligustrina* Wall. var. *pileata* (Oliv.) Franch.), **Lonicera** × **purpusii** Rehder (*Lonicera fragrantissima* Lindl. ex Paxton × *Lonicera standishii* Carrière), **Lonicera pyrenaica** L., **Lonicera quinquelocularis** Hardw. (*Lonicera translucens* Carrière), **Lonicera reticulata** Raf. (= *Lonicera prolifera* (G.Kirchn.) Rehder), **Lonicera rupicola** Hook.f. & Thomson, **Lonicera ruprechtiana** Regel (іноді дичавіє), **Lonicera sempervirens** L., **Lonicera syringantha** Maxim., **Lonicera standishii** Carrière, **Lonicera tangutica** Maxim., **Lonicera** × **tellmanniana** Magyar H.L.Späth (*Lonicera sempervirens* L. × *Lonicera tragophylla* Hemsl.), **Lonicera trichosantha** Bureau & Franch (≡ *Lonicera trichosantha* Bureau & Franch var. *trichosantha*; = *Lonicera prostrata* Rehder), **Lonicera webbiana** Wall. ex DC. (= *Lonicera tatsienensis* Franch) та інші.

PTEROCEPHALUS Vaill. ex Adans.

Близько 35 видів, більшість з яких поширені переважно в середземноморських країнах. В Україні – один вид.

Pteroccephalus plumosus (L.) F.Dietr. (*Knautia plumosa* L.; *Scabiosa papposa* L., ном. confus. rejiciend.; *Scabiosa plumosa* (L.) Sm.)

• В Криму (в основному на Південному узбережжі Криму), рідко.

SCABIOSA L., nom. cons.

Обсяг гетерогенного роду *Scabiosa* L., який донедавна уключав близько 100 видів і чотири секції, зараз зазнав суттєвих змін, зі складу якого виділено декілька окремих родів. Так, ранг секції *Asterothrix* Font Quer був піднятий J.A. Devesa (Devesa 1984) до роду *Pseudoscabiosa* Devesa. Інші три секції W. Greuter & H.M. Bürdet (Greuter & Bürdet 1985) виділили в роди: *Scabiosa* s. str. (типова секція – *Scabiosa* sect. *Scabiosa*), *Sixalix* Raf. (*Scabiosa* sect. *CyrtoSTEMMA* Mert. & Koch) та *Lomelosia* Raf. (*Scabiosa* sect. *Trochocephalus* Mert. & Koch). Останній рід – *Lomelosia* автори (Greuter & Bürdet 1985) запропонували об'єднати з раніше виділеним монотипним родом *Tremastelma* Raf. Пізніше до роду *Lomelosia* було додано описаний в 1989 р. Карлом Хайнцом Рехінгером (Rechinger 1989) з Ірану монотипний рід *Scabiosiopsis* Rech.f. (вид *S. enigmatica* Rech.f.). Але таке розділення роду *Scabiosa* s. l. визнається не всіма дослідниками. Зокрема, В. Мейер і Ф. Ерендорфер (Mayer & Ehrendorfer 1999) вважають, що рід *Sixalix* слід об'єднати з *Scabiosa* s.str., а роди *Tremastelma* і *Scabiosiopsis*, які досить близькі до *Lomelosia* – можуть розглядатися в обсязі останнього, що стало прийнятним на сьогодні (POWO 2023). Таким чином, рід *Scabiosa* s. str. (з виділенням з його складу *Lomelosia* і уключенням до нього *Tremastelma* і *Scabiosiopsis*) налічує близько 20 видів, поширених головним чином в середземноморських краї-

нах, які іноді доходять до Далекого Сходу та Південної Африки; деякі види інтродуковані в Північну та Південну Америку. В Україні – 4 види (разом з 2 підвидами), що «залишилися» після уключення трьох видів до роду *Lomelosia* Raf. (див. вище примітку до роду *Lomelosia*).

Scabiosa columbaria L. [*Scabiosa columbaria* L. subsp. *columbaria*] (*Asterocephalus columbaria* (L.) Spreng.; *Scabiosa columbaria* L. subsp. *polonica* Piotrowski)

- В Карпатах, Західному Поділлі, Степовому Покутті та в Криму. В Україні таксон представлений лише типовим підвидом. Наведення для України підвиду *Scabiosa columbaria* L. subsp. *pseudobanatica* (Schur) Jáv. ex Csapody (POWO 2023) є помилкою, оскільки підвидова назва (subsp. *pseudobanatica*) стосується іншого таксону (*Scabiosa lucida* Vill. subsp. *pseudobanatica* (Schur) Holub), який в Україну не заходить.

Scabiosa lucida Vill. subsp. *barbata* Nyár [*Scabiosa opaca* Klokov]

- В Карпатах (у високогір'ї). В Україні вид *Scabiosa lucida* Vill. представлений лише підвидом subsp. *barbata* Nyár, який є південно-східнокарпатським ендеміком (крім України трапляється також в Румунії). У ранзі виду правильною назвою таксону може бути *Scabiosa opaca* Klokov. Типовий підвид (subsp. *lucida*) поширений в Північній, Західній та Південній Європі і в Україну не заходить (найближчі його місцезростання – в Румунії).

Scabiosa ochroleuca L. (*Asterocephalus ochroleucus* (L.) Spreng.; *Scabiosa columbaria* L. var. *ochroleuca* (L.) Coult.; *Scabiosa holophylla* Bordz.; *Scabiosa lutescens* Gilib. nom. illeg.)

- На більшій частині території України, крім Криму.

Scabiosa praemontana Privalova

- В Криму (передгір'я), рідко; наводиться також для окол. Севастополя (Seregin 2008). Кримський ендемік. Критичний таксон з групи видів близьких до *Scabiosa ochroleuca* L., до якого відносяться ще кілька кавказьких видів, які важко розрізнити. Від широко поширеного *Scabiosa ochroleuca* L. відрізняється ліловими або майже білими квітками, а також дрібнішими при цвітінні і при плодах головками.

Succisa Haller

Оліготипний рід, уключає два види, поширених в Європі, Середземномор'ї, Кавказі, Малій Азії, Західному і Східному (зах.) Сибіру. В Україні один вид.

Succisa pratensis Moench (*Scabiosa praemorsa* Gilib., nom. illeg.; *Scabiosa succisa* L.; *Succisa praemorsa* Asch.; *Succisa vulgaris* J.Presl & C.Presl)

- В Карпатах, лісовій зоні, звичайно; Лісостепу, розсіяно; в Степу дуже рідко (в долинах річок і на болотах).

Succisella Beck

Невеликий за обсягом рід, що уключає близько 5 видів, поширених в Середній і Південній Європі, Середземномор'ї та Північному Кавказі. В Україні – один вид.

Succisella inflexa (Kluk) Beck (*Lepidocephalus inflexus* (Kluk) Eichw.; *Scabiosa australis* Wulfen; *Scabiosa inflexa* Kluk; *Succisa australis* (Wulfen) Rchb.; *Succisa inflexa* (Kluk) Schur)

- В Закарпатті, Кременецьких лісах (Тернопільська обл., м. Кременець) і Правобережному Поліссі, рідко. Нещодавно одна рослина була виявлена на осушеній луці південно-східної околиці с. Нова Буда Бучанського р-ну Київської обл. (Vorobyov 2019). Уключено до минулого видання Червоної книги України як рідкісний середньоевропейський вид на східній межі ареалу (Didukh 2009).

Symphoricarpos Duhamel

Близько 15 видів, поширених в Північній Америці до Мексики на півдні, а один – в Китаї; як культивовані – в багатьох країнах Європи, Російської Федерації (східноєвропейська частина) та Середньої Азії (Узбекистан). В Україні – один вид.

*!**Symphoricarpos albus** (L.) S.F.Blake [*Symphoricarpos albus* (L.) S.F.Blake var. *albus*] (*Vaccinium album* L.)

- Широко культивується як декоративна рослина (відома під назвою сніжноягідник білий), іноді дичавіє.

- В культурі також культивуються інші види роду: *Symphoricarpos hesperius* G.N.Jones, *Symphoricarpos microphyllus* (Humb. & Bonpl. ex Schult.) Kunth, *Symphoricarpos mollis* Nutt.

Symphoricarpos occidentalis (R.Br.) Hook, **Symphoricarpos orbiculatus** Moench, **Symphoricarpos oreophylus** A.Gray, **Symphoricarpos rotundifolius** A.Gray, **Symphoricarpos** × **chenaultii** Rehder (*Symphoricarpos microphyllus* × *Symphoricarpos orbiculatus*).

VALERIANA L. (incl. *Centranthus* Lam. ex DC., 1805)

Рід *Valeriana* L. є типовим родом родини *Valerianaceae* Batsch, яка зараз розглядається у складі родини *Caprifoliaceae* Juss. Налічує понад 420 видів, поширених майже по всій Земній кулі, але переважно в Південній й Північній Америці та Євразії. В Україні – 28 видів (разом з підвидами). До роду *Valeriana* L. уключені види *Centranthus* Lam. ex DC. (у флорі України рід *Centranthus* представлений двома видами), а також види *Valerianella* Mill. (15 видів), які виділені жирним в квадратних дужках, як альтернативно прийнятні назви для родів *Centranthus* і *Valerianella*.

Valeriana calcitrapae L. [***Centranthus calcitrapae*** (L.) Duf., «*calcitrapa*» nom. alt.] (*Valeriana stevenii* Ledeb.)

• В Криму (півд.: окоп. смт Симеїз (гори: Кішка, Ай-Панда, скеля Діва)), досить рідко. Уключено до минулого видання Червоної книги України (Didukh 2009) як «зникаючий».

Valeriana carinata (Loisel.) Christenh. & Byng [***Valerianella carinata*** Loisel.] (*Fedia carinata* (Loisel.) Steven)

• В Правобережному, Лівобережному та Донецькому Лісостепу, Степу і Криму. Для України вид раніше (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Seregin 2008, Yena 2012) наводився як *Valerianella carinata* Loisel.

Valeriana coronata (L.) Mill. [***Valerianella coronata*** (L.) DC.] (*Fedia coronata* (L.) Vahl; *Valeriana locusta* L. var. *coronata* L.; *Valerianella hamata* DC.)

• Переважно в Степу, а також в Криму, часто як бур'ян. Для України вид раніше (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Seregin 2008, Yena 2012) наводився як *Valerianella coronata* (L.) DC.

Valeriana dentata (L.) All. [***Valerianella dentata*** (L.) Pollich] (*Fedia dasycarpa* Steven; *Fedia dentata* (L.) Bernh.; *Valeriana locusta* L. var. *dentata* L. *Valerianella dasycarpa* (Steven) Link; *Valerianella locusta* L. var. *dentata* L.; *Valerianella mixta* auct. fl. ukr., non (L.) Duf.; *Valerianella morisonii* (Spreng.) DC.; *Valerianella pubesens* Mérat)

• В західній частині України та в Криму. Дуже варіює за опушенням плодів. Для України вид раніше (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Seregin 2008, Yena 2012) наводився під двома назвами: *Valerianella dentata* (L.) Pollich. (з голими або негусто опушеними плодами) та *Valerianella mixta* (L.) Duf. (з густо опушеними плодами). *Valerianella mixta* (L.) Duf. є синонімом *Valerianella abyssinica* Fresen. (середземноморсько-африканського виду) і в Україну не заходить. Свідченням того, що *Valerianella mixta* помилково наводилася для України є те, що всі синоніми, наведені З.Ф. Катіною (Katina 1961) для цього виду (*Fedia dasycarpa* Steven, *Valerianella dasycarpa* (Steven) Link, *Valerianella pubesens* Mérat) насправді є синонімами *Valeriana dentata* (≡ *Valerianella dentata*) (POWO 2023).

Valeriana echinata L. [***Valerianella echinata*** (L.) DC.]

• В Криму (передгір'я, Південний Берег Криму).

Valeriana eriocarpa (Desv.) Christenh. & Byng [***Valerianella eriocarpa*** Desv.] (*Fedia eriocarpa* (Desv.) Roem. & Schult. non *Fedia eriocarpa* Steven, nom. illeg.; *Valerianella eriocarpa* Desv.; *Valerianella muricata* auct. fl. taur. non (Steven ex M.Bieb.) W.H.Baxter)

• В Криму, повсюдно. У вітчизняній літературі (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Seregin 2008, Yena 2012) вид помилково наводився під назвою *Valerianella muricata* (Steven ex M.Bieb.) W.H.Baxter (= *Fedia eriocarpa* Steven, nom. illeg.; ≡ *Fedia muricata* Steven ex M.Bieb.; = *Fedia truncata* Rchb.; = *Valerianella truncata* (Rchb.) Betcke; ≡ *Valerianella truncata* (Rchb.) Betcke var. *muricata* (Steven ex M.Bieb.) Boiss., nom. superfl.). Ареал *Valerianella muricata* простягається від Східного Середземномор'я до Центральної Азії і Західних Гімалаїв, але в Крим не заходить. Рослини *Valeriana eriocarpa* відрізняються від таких *Valerianella muricata* (Steven ex M.Bieb.) W.H.Baxter косо усіченим, цілокраім відгином чашечки (рідше у верхній частині чашечки відгин дрібно- і нерівномірно зубчастий), тоді як у *Valerianella muricata* відгин чашечки бокалоподібний, майже правильно-шестизубчастий.

Valeriana falconida (Schvedtsch.) Fedor., comb. nov. (Basionym: ***Valerianella falconida*** Schvedtsch. Byull. Moscovsk. Obshch. Isp. Prir., Otd. Biol. 87(6): 51, 1982)

• В Криму (кримський ендемік). Для України вид раніше (Mosyakin & Fedoronchuk 1999) наводився як *Valerianella falconida* Schvedtsch.

- Valeriana grossheimii** Vorosch. (*Valeriana armena* P.A.Smirn. subsp. *grossheimii* (Vorosch.) Vorosch.)
 • В Криму (верхня межа букового лісу).
- Valeriana kotschyi** (Boiss.) Christenh. & Byng [*Valerianella kotschyi* Boiss.] (*Valerianella coronata* (L.) DC. subsp. *kotschyi* (Boiss.) Stojanov & Stefanov)
 • В Степу (півд.: окол. Николаєва) та Криму (Ленінський р-н, с. Чорноморське), рідко. У вітчизняній літературі (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999) вид раніше наводився як *Valerianella kotschyi* Boiss.
- Valeriana lanata** Christenh. & Byng (*Fedia lasiocarpa* Steven; *Valerianella lasiocarpa* (Steven) Betcke; *Valerianella pumila* (L.) DC. var. *lasiocarpa* (Steven) DC.)
 • В Правобережному Степу і Криму. Раніше у вітчизняних зведеннях (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999) вид наводився під назвою *Valerianella lasiocarpa* (Steven) Betcke.
- Valeriana locusta** L. [*Valerianella locusta* (L.) Laterr.] (*Valeriana locusta* L. var. *olitoria* L.; *Valerianella dichotoma* Gilib., nom. illeg.; *Valeriana olitoria* (L.) Willd.; *Valerianella olitoria* (L.) Pollich; *Valerianella striata* Steven)
 • На Західному Поліссі, Правобережному, Лівобережному і Донецькому Лісостепу, Степу (крім південної частини) та в Криму. Для України вид раніше (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Seregin 2008, Yena 2012) наводився як *Valerianella locusta* (L.) Laterr.
- Valeriana officinalis** L. [*Valeriana officinalis* L. subsp. *officinalis*] (*Valeriana exaltata* J.C.Mikan ex Pohl; *Valeriana officinalis* L. var. *altissima* W.D.J.Koch; *Valeriana palustris* Kreyer, nom. supefl.; *Valeriana pinnata* Gilib., nom. illeg.)
 • В Карпатах, на Поліссі, в Лісостепу, Степу (по долинах рік) і Гірському Криму, досить часто.
 • З видів (або підвидів) валеріани у флорі України лікарськими є також: **V. rossica** P.A.Smirn., **V. stolonifera** Czern. subsp. **angustifolia** Soó (= *V. angustifolia* Tausch ex Host, nom. illeg., = *V. wallrothii* Kreyer), **V. sambucifolia** J.C.Mikan ex Pohl., **V. stolonifera** Czern. subsp. **stolonifera**, **V. wolgensis** Kazak. (= *V. nitida* Kreyer), які фармакопея не розрізняє і вони відомі під збірною назвою «*Valeriana officinalis* L.».
- Valeriana pleurota** Christenh. & Byng [*Valerianella costata* (Steven) Betcke] (*Fedia costata* Steven)
 • В Степу, Кримському Лісостепу. У вітчизняній літературі (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999) вид наводився під назвою *Valerianella costata* (Steven) Betcke.
- Valeriana pontica** (Lipsky) Christenh. & Byng [*Valerianella pontica* Lipsky] (*Valerianella bulgarica* Velen.; *Valerianella euxina* Velen.)
 • В Криму (Керченський п-ів). У вітчизняній літературі (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999) вид наводився під назвою *Valerianella pontica* Lipsky.
- Valeriana pumila** (L.) Willd. [*Valerianella pumila* (L.) DC.] (*Fedia brachystephana* Ten.; *Fedia pumila* (L.) Mirb.; *Fedia tridentata* Steven; *Valeriana locusta* L. var. *pumila* L.; *Valerianella brachystephana* (Ten.) Bertol.; *Valerianella membranacea* Loisel.; *Valerianella tridentata* Gasp., nom. illeg.; *Valerianella tridentata* (Steven) Betcke)
 • В Правобережному Лісостепу (Саврань, Одеська обл.), Степу (півд.: Одеська, Херсонська обл.) та Криму. Вид раніше (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Seregin 2008, Yena 2012) наводився під двома назвами: *Valerianella brachystephana* (Ten.) Bertol. і *Valerianella pumila* (L.) DC. Рослини значно варіюють за формою відгину чашечки.
- Valeriana rimosa** (Bastard) Christenh. & Byng [*Valerianella rimosa* Bastard] (*Valerianella auricula* DC.; *Valerianella bessarabica* Lipsky; *Valerianella pumila* (L.) Willd. var. *rimosa* (Bastard) DC.)
 • На Західному Поліссі, Західному, Правобережному і Кримському Лісостепу (наводиться також для окол. Севастополя (Seregin 2008) та в Степу. У вітчизняній літературі (Katina 1961, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Seregin 2008, Yena 2012) вид наводився під назвою *Valerianella rimosa* Bastard.
- Valeriana rossica** P.A.Smirn. (*Valeriana capillosa* Kreyer; *Valeriana spryginii* P.A.Smirn.; *Valeriana sumnevicii* Vorosch.)
 • В Лівобережному Лісостепу (Сумська, Харківська обл.).
- *!Valeriana rubra** L. [*Centranthus ruber* (L.) DC.]
 • В Криму (ПБК), як дичавіла рослина, що розводиться в садах (західносередземноморський вид).

Valeriana sambucifolia J.C.Mikan ex Pohl. [*Valeriana excelsa* Poir. subsp. *sambucifolia* (J.C.Mikan ex Pohl) Holub] (*Valeriana moravica* Kreyer; *Valeriana officinalis* L. subsp. *sambucifolia* (J.C.Mikan ex Pohl) Čelak.)

• В Карпатах.

• Для України (Дніпропетровська обл., Покровський р-н) Г.К. Крейер (цит. за: [Katina 1961](#)), на основі гербарного зразка зібраного Ф. Олексієнком, наводить також *Valeriana pleijelii* Kreyer, і при цьому зазначає, що це місцезнаходження є сумнівним. Зараз цей вид вважається синонімом підвиду *Valeriana excelsa* Poir. subsp. *salina* (Pleijel) Hiitonen (близького до вищенаведеного *Valeriana excelsa* Poir. subsp. *sambucifolia* (J.C.Mikan ex Pohl) Holub), що трапляється в Прибалтійських країнах. Нових даних про цей таксон в Україні, немає. Можливо, ця рослина колись була занесена.

Valeriana simplicifolia (Rchb.) Kabath [*Valeriana dioica* L. subsp. *simplicifolia* (Rchb.) Nyman] (*Valeriana dioica* L. var. *simplicifolia* Rchb.; *Valeriana polygama* Besser ex DC.)

• В Карпатах і Передкарпатті.

Valeriana stolonifera Czern.

В Україні вид представлений двома підвидами:

a. **Valeriana stolonifera** Czern. subsp. **angustifolia** Soó (*Valeriana angustifolia* Tausch ex Host, nom. illeg.; *Valeriana collina* auct. fl. ukr. non Wallr.; *Valeriana collina* Wallr. var. *stolonifera* Wallr.; *Valeriana officinalis* L. var. *angustifolia* (Tausch ex Host) Tausch ex Host, nom. illeg.; *Valeriana officinalis* L. var. *tenuifolia* Schmalh.; *Valeriana pratensis* Dierb. subsp. *angustifolia* (Soó) Kirschner, Buttler & Hand; *Valeriana wallrothii* Kreyer)

• В Карпатах; наводиться Г.К. Крейєром також для околиць Одеси (як *Valeriana wallrothii* Kreyer) на основі гербарія Нортмана, що зберігається в LE ([Katina 1961](#)). Від типового підвиду (subsp. *stolonifera*) відрізняється відсутністю довгих підземних пагонів або столонів на кореневищі та фіолетовими (бузково-рожевими) квітками (у типового квітки білі або блідно-рожеві). Для України ([Prokudin 1987](#)) помилково наводиться під назвою *Valeriana collina* Wallr. (nom. superfl.), що є синонімом типового центральноєвропейського (Австрія, Німеччина) виду *Valeriana pratensis* Dierb.

b. **Valeriana stolonifera** Czern. subsp. **stolonifera** (*Valeriana ucrainica* Demjan.)

• Майже по всій Україні. Ендемік (ареал обмежений лише територією України).

Valeriana tripteris L.

В Україні вид представлений двома підвидами:

a. **Valeriana tripteris** L. subsp. **heterophylla** (Baumg.) Rostański (*Valeriana transsilvanica* Schur; *Valeriana tripteris* L. var. *heterophylla* Baumg.)

• В Карпатах. Від типового підвиду відрізняється трьохлистковими листками квітконосних стебел тоді як у типового листки квітконосних стебел (принаймні частково) з 5 листочками. Для України таксон раніше ([Prokudin 1987](#)) наводився як *Valeriana transsilvanica* Schur.

b. **Valeriana tripteris** L. subsp. **tripteris** L.) (*Valeriana montana* subsp. *tripteris* (L.) Čelak.)

• В Карпатах.

Valeriana tuberosa L. (*Valeriana bulbosa* Pall.)

• В Лісостепу (півд.), зрідка; Степу, часто та в Криму (окол. Коктебеля, Керченський п-ів).

Valeriana turgida (Stenen) Christenh. & Byng [*Valerianella turgida* (Steven) Betcke] (*Fedia turgida* Steven; *Fedia olitoria* Steven)

• В Степу (півд.: Одеська, Херсонська обл.), Криму. У вітчизняній літературі ([Katina 1961](#), [Prokudin 1987](#), [Mosyakin & Fedoronchuk 1999](#), [Seregin 2008](#), [Yena 2012](#)) вид раніше наводився під назвою *Valerianella turgida* (Steven) Betcke.

Valeriana uncinata M.Bieb. [*Valerianella uncinata* (M.Bieb.) Dufr.] (*Fedia uncinata* (M.Bieb.) Willd.)

• В Криму (Керченський п-ів). У вітчизняній літературі ([Katina 1961](#), [Prokudin 1987](#), [Mosyakin & Fedoronchuk 1999](#)) вид раніше наводився під назвою *Valerianella uncinata* (M.Bieb.) Dufr.

Valeriana wolgensis Kazak. ~ *Valeriana officinalis* L. (*Valeriana nitida* Kreyer; *Valeriana officinalis* L. var. *nitida* (Kreyer) Rostanski; *Valeriana officinalis* L. subsp. *nitida* (Kreyer) Soó; *Valeriana pipenbergica* Kreyer; *Valeriana stolonifera* Czern. subsp.

nitida (Kreyer) Soó; *Valeriana tanaitica* Vorosch.; *Valeriana wallrothii* subsp. *nitida* (Kreyer) Dostál; *Valeriana wolgensis* var. *nitida* (Kreyer) Vorosch.)

• Майже по всій території України, крім Криму. Для України вид наводився (Prokudin 1987) під двома назвами: *Valeriana tanaitica* Vorosch. (як дуже рідкісний, в басейні Сіверського Дінця) і *Valeriana nitida* Kreyer (Карпати, Розточчя-Опілля, Полісся, Лісостеп, Степ). Але, судячи з наведених діагностичних ознак, різниці між ними не виявлено, як і не виявлено відмінностей між *V. wolgensis* Kazak. (1922), описаним з південного сходу європейської частини Росії та *V. nitida* Kreyer (1924), описаним з Білорусі. Тому за правилами пріоритету видовою назвою таксону є *Valeriana wolgensis* Kazak.

• Зростання в Україні *Valeriana dioica* L., що раніше наводилася для Українських Карпат (масиви Чорногора, Східні Beskidi) та Північної Буковини і була уключена до попереднього видання Червоної книги України (Shelyag-Sosonko 1996), є сумнівним і не підтверджується новими даними.

• Для Криму (Алупка) З.Ф. Катіна (Katina 1961), як здичавілу рослину, наводила *Centranthus longiflorus* Steven (нині трактується як *Valeriana erotica* Christenh. & Byng). Природний ареал *Valeriana erotica* охоплює територію країн Близького Сходу та Малої Азії (Ірак, Сірія, Палестина, Закавказзя, Туреччина). Нових даних про зростання цього виду в Україні, немає.

WEIGELA Thunb.

Близько 10 видів, поширених в природному стані в Південно-Східній Азії. В Україні – один вид, що широко культивується.

Weigela florida (Bunge) A.DC. (*Weigela praecox* (Lemoine) L.H.Bailey)

• Широко культивується як декоративний кущ.

• Зрідка в ботанічних садах культивуються також такі види (або різні їх культивари), як: *Weigela coraensis* Thunb., *Weigela hortensis* (Siebold Zucc.) K.Koch, *Weigela japonica* Thunb., *Weigela maximowiczii* (S.Moore) Rehder, *Weigela middendorffiana* (Carière) K.Koch (Barbarych 1961, Kokhno et al. 2005).

VIBURNACEAE Raf. 1820, nom. cons.

(incl. *Adoxaceae* E.Mey. 1839, nom. cons.; *Sambucaceae* Batsch. ex Borkh. 1797, nom. cons. prop.)

Родина *Viburnaceae* Raf. (з уключенням до неї *Adoxaceae* E.Mey. та *Sambucaceae* Batsch. ex Borkh.) налічує три роди (*Adoxa* L., *Sambucus* L., *Viburnum* L.) та близько 230 видів, поширених майже по всій земній кулі. В Україні – три роди та 6 видів, з яких один широко культивується і дичавіє.

ADOXA L.

Оліготипний рід, уключає 4 види, один з яких широко поширений в північній півкулі (від тундрової до степової зони і від гірськолісового до альпійського поясу в Євразії та Північній Америці), а три – в Центральній Азії (Китай). В Україні – один вид.

Adoxa moschatellina L. [*Adoxa moschatellina* L. subsp. *moschatellina*]

• Майже по всій Україні, крім півдня і Криму.

SAMBUCUS L.

Понад 20 видів, поширених в областях з помірним і субтропічним кліматом: в Євразії, Північній та Південній Америці, Північній та Східній Африці, Східній Австралії і на острові Нова Гвінея. В Україні – три види (дикорослих).

Sambucus ebulus L. (*Sambucus herbacea* Gilib., *Sambucus humilis* Mill.; *Sambucus paucijuga* Steven; nom. illeg.; *Viburnum ebulus* (L.) Martinowsky)

• В Правобережному Лісостепу, Гірському Криму і на Керченському півострові, нерідко (наводиться також для окол. Севастополя (Seregin 2008)); в Закарпатті, Карпатах, на Поліссі і Лівобережжі, рідше.

Sambucus nigra L. (*Sambucus arborescens* Gilid., nom. illeg.; *Sambucus medullosa* Gilid., nom. illeg.)

- Майже по всій території України (уключно з Кримом), особливо часто в лісостепових районах (Західному, Правобережному і Лівобережному) та в Передкарпатських і Розтоцько-Опільських лісах, рідше на Поліссі та в Злаково-Лучних степах; зрідка в Карпатах (до 1000 м н.р.м.) та на півдні Степу. Рослина також часто культивується на присадибних ділянках, в садах, парках і нерідко дичавіє. В культурі відомі такі декоративні форми, як: *albovariegata* Weston – із строкатими зелено-білими листками; *aureovariegata* Weston ex Rehder – із строкатими жовто-білими листками; *laciniata* L. – із розсіченими листками.

Sambucus racemosa L. [*Sambucus racemosa* L. subsp. *racemosa*]

- В Карпатах (до 1400–1500 м н.р.м.), Розтоцько-Опільських лісах, часто; в Правобережних лісових і лісостепових районах, рідко; на Лівобережжі (поодинокі місцезростання), а також культивується в південних і південно-західних районах в садах і парках. В культурі зрідка трапляються такі декоративні форми *Sambucus racemosa* L., як: *laciniata* W.D.J.Koch (з розсіченими листками), *plumosoaurea* Schwer. (з розсіченими на вузькі гостропилчасті частки золотисто-жовтими листками).

- В культурі (Kokhno *et al.* 2005) культивуються ще такі види (нерідко під назвами синонімів), як: **Sambucus canadensis** L., **Sambucus kamtschatica** E.L.Wolf (= *Sambucus sachalinensis* Pojark.), **Sambucus melanocarpa** A.Gray (≡ *Sambucus racemosa* L. var. *melanocarpa* (A.Gray) McMin), **Sambucus williamsii** Hance (= *Sambucus coreana* (Nakai) Kom. & Alis; = *Sambucus latipinna* Nakai), **Sambucus sieboldiana** (Miq.) Graebn.

VIBURNUM L.

Понад 200 видів, поширених в помірних зонах і поясах північної півкулі, а також в горах Центральної і Південної Америки та на острові Ямайка. В Україні – три види (два дикорослих і один, що широко культивується і натуралізується); в культурі культивуються ще багато інших видів (див. примітку).

Viburnum lantana L. (*Viburnum tomentosum* Lam.)

- В Передкарпатті, Розточчі-Опільлі, Правобережному Лісостепу, Степу (зах.), Гірському Криму (зах.), досить рідко; також культивується в парках, зокрема як форма – f. *variegatum* (Weston) Rehder (із строкатими зелено-жовтими листками).

Viburnum opulus L. (*Opulus lobatofolia* Gilib., nom. illeg.; *Opulus palustris* Gray; *Opulus trilobifolia* Gilib. ex Ledeb.; *Opulus vulgaris* Borkh.; *Viburnum glandulosum* Salisb.; *Viburnum lobatum* Lam.)

- Майже по всій території, досить часто; в Гірському Криму (крім яйли), рідко. В культурі нерідко трапляється стерильна форма ‘Boule de Neige’ («Снігова куля», «Бульденеж»), у якої всі квітки безплідні, зібрані в кулясті суцвіття, схожі на грудки снігу.

*!**Viburnum tinus** L. (*Viburnum lucidum* Mill.)

- В Південному Криму, де культивується в садах і парках, нерідко дичавіє і натуралізується.

- В садах і парках також культивуються інші види: **Viburnum buddleifolium** C.H.Wright, **Viburnum burejaeticum** Reget & Herder, **Viburnum carlesii** Hemsl., **Viburnum cassinoides** L., **Viburnum cotinifolium** D.Don, **Viburnum dilatatum** Thunb., **Viburnum glomeratum** Maxim. (= *Viburnum veitchii* C.H.Wright), **Viburnum macrocephalum** Fortune, **Viburnum lentago** L., **Viburnum odoratissimum** Ker. Gawl., **Viburnum plicatum** Thunb. (= *Viburnum tomentosum* Thunb., nom. illeg.), **Viburnum prunifolium** L., **Viburnum rhytidophyllum** Hemsl., **Viburnum rufidulum** Raf., **Viburnum sargentii** Koehne, **Viburnum tinus** L., **Viburnum trilobum** Marshall, **Viburnum utile** Hemsl., **Viburnum venosum** Britton, (Barbarych 1961, Kokhno *et al.* 2005).

MYRTALES (ANGIOSPERMS)

В Україні, за новими даними, порядок Myrtales Juss. ex Bercht & J.Presl уключає три родини: **Lythraceae** J.St.-Hil. (incl. *Punicaceae* Bercht. & J.Presl, *Trapaceae* Dumort.), **Onagraceae** Juss. та **Myrtaceae** Juss.

LYTHRACEAE J.St.-Hil. 1805, *nom. cons.*

(incl. *Punicaceae* Bercht. & J.Presl 1825, *Trapaceae* Dumort. 1829, *nom. cons.*)

Родина *Lythraceae* J.St.-Hil. (разом із *Punicaceae* Bercht. & J.Presl і *Trapaceae* Dumort., які філогенетично вкорінені серед основної частини цієї групи (Mosyakin 2013)) нараховує 28 родів та близько 700 видів, поширених майже повсюдно, але в основному у тропіках та субтропіках. Це переважно трав'яні рослини, рідше кущі та дерева. У флорі України родина *Lythraceae* представлена п'ятьма родами і 15 видами (аборигенними та інтродукованими).

AMMANNIA L.

Близько 106 видів, поширених в Північній та Південній Америці, Африці, Причорномор'ї, на Кавказі, Передній та Південно-Східній Азії, Австралії та Індонезії. В Україні – один вид.

Ammannia verticillata (Ard.) Lam (*Ammannia caspia* Hohen; *Ammannia caspica* M.Bieb.; *Cornelia verticillata* Ard.)

• На крайньому півдні Степу, дуже рідко (Херсонська обл., Генічеський (Іванівський) р-н, с. Шотівка (кол. Шотове-Агайман).

LAGERSTROEMIA L.

Близько 50 видів, поширених в природних умовах в Південно-Східній Азії, Австралії та Індонезії; в Україні – два види, що культивуються в Криму, з яких один вирощується лише в ботанічному саду.

****Lagerstroemia indica*** L.

• В Криму (Південний берег Криму), де зрідка культивується. В Криму (Нікітський ботанічний сад). культивується також ***Lagerstroemia subcostata*** Koehne. Рослина зимостійка, але потребує регулярного поливання і менш декоративна (Kokhno et al. 2005).

LYTHRUM L. (*Middendorfia* Trautv.; *Peplis* L.)

Близько 40 видів, поширених в помірно теплих і субтропічних областях обох півкуль. В Україні – 10 видів. До роду *Lythrum* L. уключено також *Middendorfia* Trautv., який раніше у вітчизняних флористичних зведеннях (Klokov 1955, Prokudin 1987, Tsvelev 1996, Mosyakin & Fedoronchuk 1999) визнавався як окремий рід, а також рід *Peplis* L. (Prokudin 1987, Tsvelev 1996, Mosyakin & Fedoronchuk 1999).

Lythrum borysthenticum (M.Bieb. ex Schrank) Litv. (*Ammannia boraiei* Guépin; *Ammannia borysthentica* (M.Bieb. ex Schrank) DC.; *Lythrum boraiei* (Guépin) Klokov; *Lythrum nummularium* Lois. var. *borysthenticum* (M.Bieb. ex Schrank) Koehne; *Middendorfia borysthentica* (M.Bieb. ex Schrank) Trautv.; *Peplis borysthentica* M.Bieb. ex Schrank, *nom. nud.*)

• В басейні Дніпра (від поліських до лісостепових районів), досить звичайно. Раніше для України вид наводився як *Middendorfia borysthentica* (M.Bieb. ex Schrank) Trautv.

Lythrum hyssopifolia L. (*Salicaria hyssopifolia* (L.) Lam.)

• В Закарпатті (рівнинна частина), Карпатах (Вулканічні Карпати) (Tsvelev 1996, Chopyk & Fedoronchuk 2015), лівобережних районах Лісостепу й Степу (в долинах річок, досить звичайно), рідше на Правобережжі (окол. м. Києва, м. Одеси) та на півдні Криму (від Балаклави до Коктебеля).

Lythrum intermedium Fisch. ex Colla (*Lythrum salicaria* L. subsp. *intermedium* (Fisch. ex Colla) H.Hara; *Lythrum salicaria* L. var. *intermedium* (Fisch. ex Colla) Koehne; *Lythrum salicaria* auct. non L., p. p.)

• В Донецькому Лісостепу та Степу (південь). В POWO 2023, з невідомих причин, вид для України не наводиться. Морфологічно мінливий таксон.

Lythrum portula (L.) D.A.Webb (*Ammania portula* (L.) Baill.; *Peplis portula* L.; *Peplis portulacifolia* Gilib., *nom. illeg.*)

• Майже по всій Україні, крім півдня Степу та Криму. Від морфологічно подібного до нього *Lythrum borysthenticum* (M.Bieb. ex Schrank) Litv. (= *Middendorfia borysthentica* (M.Bieb. ex Schrank)

Trautv.) відрізняється відсутністю опушення (рослини голі, темнозелені, тоді як у *L. borysthenticum* рослини яснозелені, негусто опушені коротенькими щетинками), завжди наявними білуватими або рожевими пелюстками квіток (у *L. borysthenticum* пелюстки часто нерозвинені, рідко в невеликій кількості, червоні) та сплюснутою коробочкою (у *L. borysthenticum* коробочка кулясто-еліпсоїдальна). Раніше для України вид наводився як *Peplis portula* L. (Klokov 1955, Prokudin 1987, Tsvelev 1996, Mosyakin & Fedoronchuk 1999).

Lythrum salicaria L. (*Lythrum cinereum* Griseb.; *Lythrum salicaria* L. var. *tomentosum* (Mill.) DC; *Lythrum propinquum* Weinm.; *Lythrum tomentosum* Mill.; *Salicaria spicata* Lam.)

- По всій Україні (уключно з Кримом), досить звичайно. Рослини мінливі за густотою опушення (var. *vulgaris* DC. – опушення рідкувате й коротке; var. *tomentosum* DC. – опушення рослин густе, в суцвітті мохнато-повстисті). В основних флористичних зведеннях для України вид наводився під двома назвами: *Lythrum salicaria* L. (Klokov 1955, Prokudin 1987, Tsvelev 1995, Mosyakin & Fedoronchuk 1999; Onyshchenko *et al.* 2022) та *Lythrum tomentosum* Mill. (Tsvelev 1995, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Onyshchenko *et al.* 2022). Але, як вже відмічалось, густота опушення рослин дуже варіює, а їх ареали перекриваються, що свідчить про недоцільність надання цим різновидам видового рангу.

Lythrum scabrum Simonk.

- В районі дельти Дунаю (Одеська обл.). Імовірно є гібридом між *Lythrum salicaria* L. і *L. virgatum* L.

Lythrum thymifolia L. (*Lythrum hybridum* Klokov; *Lythrum hyssopifolia* L. subsp. *melanospermum* (Săvul. & Zachar.) Seregin; *Lythrum melanospermum* Săvul. & Zachar.; *Middendorfia melanosperma* (Săvul. & Zachar.) Tacik; *Middendorfia thymifolia* (L.) Tacik; *Salicaria thymifolia* (L.) Lam.)

- В Степу (півд.: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Донецька обл.). Ознаки, за якими виділялися *Lythrum hybridum*, *L. melanospermum* та *L. thymifolia* (Klokov 1955, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Onyshchenko *et al.* 2022) не є витриманими (рослини значно варіюють за забарвленням: від яскраво-зеленого до сизувато-зеленого, що імовірно залежить від місцезростання на різних за кислотністю ґрунту), шириною листків, формою та розмірами чашечки, числом пелюсток в квітці тощо.

Lythrum tribracteatum Salzm. ex Spreng. (*Lythrum microphyllum* Kar. & Kir.; *Lythrum salzmannii* Jord.; *Lythrum sophiae* Klokov; *Lythrum tribracteatum* Salzm. ex Spreng. var. *candollei* Koehne)

- В Закарпатті (наводиться для окол. с. Велика Добронь Ужгородського р-ну, як *Lythrum microphyllum* Kar. & Kir. (Tsvelev 1996)), Лісостепу (Полтавська обл., Кременчуцький р-н, с. Поток, с. Омельник), Злакового Степу (м. Одеса, Вилкове, Херсонська обл., Чаплинський р-н, Асканія-Нова; наводиться також для Ягорлицького п-ва), Полинкового Степу (Херсонська обл., Молоканський п-ів) та Криму (м. Феодосія, смт Коктебель, Керченський п-ів). *Lythrum sophiae* Klokov (Klokov 1955), описаний з Чапельського поду Асканії-Нової, має більш розгалужені стебла з дещо вужчими листками, що є недостатнім для визнання його видового статусу. Раніше для України вид наводився під трьома назвами: *Lythrum sophiae* Klokov, *Lythrum tribracteatum* Salzm. ex Spreng. (Klokov 1955, Prokudin 1987) та *Lythrum microphyllum* Kar. & Kir. (Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Onyshchenko *et al.* 2022).

Lythrum virgatum L. (*Salicaria virgata* (L.) Moench)

- По всій материковій частині України, звичайно; в Криму, зрідка (степові райони, передгір'я, ПБК). Дуже варіює за формою листків та їх розмірами.

Lythrum volgense D.A.Webb (*Peplis alternifolia* M.Bieb.; *Peplis volgensis* Fisch. ex DC.)

- По Дніпру та його лівих притоках, а також по Сіверському Дінцю з притоками, рідше на Правобережжі в басейні Дніпра. Раніше для України вид наводився як *Peplis alternifolia* M.Bieb. (Klokov 1955, Prokudin 1987, Tsvelev 1995, Mosyakin & Fedoronchuk 1999).

PUNICA L.

Рід *Punica* L., який раніше розглядався у складі монотипної родини *Punicaceae* Bercht. & J.Presl нині уключено до складу родини *Lythraceae* J.St.-Hil. (як монотипна підродина *Punicoideae*) (Angiosperms IV 2016). У його складі два види, один з яких (*Punica granatum* L.) поширений в країнах Східного Середземномор'я, Малої та Середньої Азії і широко культивується, а інший (*Punica protopunica* Balf.f.) – ендемік острова Сокотра.

*!**Punica granatum** L. (*Punica nana* L., *Punica spinosa* Lam.)

- В Криму, де культивується в садах як плодова рослина і нерідко дичавіє. Деякі морозостійкі сорти гранату нині широко культивуються також на материковій частині України – на приватних садибних ділянках (як у закритому, так і відкритому ґрунті).

TRAPA L.

Рід *Trapa* L. раніше у вітчизняних флористичних зведеннях виділявся в окремі монотипні родини – *Hydrocaryaceae* Raim (Dobrochaeva 1955a) або *Trapaceae* Dumort. (Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999). За новою класифікацією (Angiosperm II 2003, Angiosperm III 2009, Angiosperm IV 2016) нині розглядається як монотипна підродина *Trapoideae* у складі родини *Lythraceae*. Налічує близько 10 поліморфних видів, поширених в помірно теплих та тропічних областях Євразії та Африки. В Україні – один вид, в межах якого іноді виділяють ще близько 10 видів (мікроридів або локальних рас).

Trapa natans L. s. l. [*Trapa natans* L. var. *natans*] (*Trapa borysthenica* V.Vassil.; *Trapa danubialis* Dobrocz.; *Trapa flerovii* Dobrocz.; *Trapa hungarica* Opiz; *Trapa macrorhiza* Dobrocz.; *Trapa maotica* Woronow; *Trapa pseudocolchica* V.Vassil.; *Trapa rossica* V.Vassil.; *Trapa ucrainica* V.Vassil.)

- Майже по всій території у водоймах долин річок. Морфологічно мінливий таксон (рослини дуже варіюють за морфологією листків та плодів).

ONAGRACEAE Juss.

Родина *Onagraceae* Juss нараховує 22 роди та майже 700 видів, поширених по всій земній кулі, але переважно в помірних і субтропічних областях Північної та Південної Америки. В Україні – 5 родів та близько 50 видів (автохтонних, адвентивних та культивованих).

CIRCAEA L.

Близько 8 видів, поширених в лісових районах помірно теплої зони Північної півкулі. В Україні – 3 види.

Circaea alpina L. (*Circaea alpina* L. subsp. *alpina*) (*Circaea decumbens* Gilib., nom. illeg.)

- В лісових районах та в Лісостепу (півн.), зрідка.

Circaea × **intermedia** Ehrh. (*Circaea alpina* L. × *Circaea lutetiana* L.)

- В лісових районах (Закарпатська, Волинська, Київська обл.) і Західному Лісостепу (Одеська обл., окол. м. Балта), зрідка.

Circaea lutetiana L. (*Circaea erecta* Gilib., nom. illeg.)

- В лісових та лісостепових районах, звичайно. Дуже варіює за формою та розмірами листків.

CLARKIA Pursh

Понад 40 видів, поширених в Північній та Південній Америці. В Україні – три види, що культивуються як декоративні однорічники (часто разом з іншими однорічниками), а також спорадично трапляються як втікачі з культури, але тенденції до натуралізації ще не проявляють.

*!**Clarkia amoena** (Lehm.) A.Nelson & J.F.Macbr. [*Clarkia amoena* (Lehm.) A.Nelson & J.F.Macbr. subsp. *amoena*] (*Godetia amoena* (Lehm.) G.Don; *Godetia grandiflora* Lehm.; *Oenothera amoena* Lehm.)

- Культивується як декоративна рослина, іноді дичавіє.

*!**Clarkia pulchella** Pursh

- Культивується як декоративна рослина в населених пунктах, садах і парках, іноді дичавіє.

*!**Clarkia unguiculata** Lindl. (*Clarkia elegans* auct. non Poir.)

- Культивується як декоративна рослина, іноді дичавіє.

EPILOBIMUM Dill. ex L. (*Chamaenerion* Ség.; *Chamerion* Raf. ex Holub)

Рід *Epilobium* L. s. l. є одним з найчисельніших в родині *Onagraceae* Juss., який уключає близько 190 видів, поширених в основному в помірних, субарктичних та субантарктичних регіонах, рідше – в субтропіках та тропіках. Точна кількість видів в роді *Epilobium* не піддається підрахунку через те, що в даний час рід знаходяться в стадії інтенсивного формоутворення. Число форм настільки велике, а систематичні відмінності між ними і навіть між таксономічними одиницями, які прий-

маються за окремі «види», такі незначні, що важко скласти уявлення щодо систематичної цінності тих чи інших таксономічних одиниць. Систематичні ускладнення при опрацюванні роду виникають ще й тому, що всі його представники володіють різко вираженою схильністю до утворення гібридів, що може бути свідченням того, що в межах роду, як види, дуже ймовірно фігурують форми чисто гібридного походження, які до того ж можуть навіть не мати достатньої морфологічної стійкості (Fedoronchuk & Klimovych 2019). Тому, незважаючи на вельми значну кількість монографій щодо цього роду, всі ці праці не змогли достатньо чітко висвітлити його заплутану систематику (Steinberg 1949). Наявність великої кількості форм у межах окремих таксономічних одиниць, які нерідко приймаються за види роду *Epilobium* s. l., робить їх межі розмитими. Крім того, на сьогодні ще недостатньо морфологічних даних, які б підтверджували таксономічний статус невеликого за обсягом роду *Chamaenerion* Ség. (= *Chamerion* Raf. ex Holub), який нерідко в літературі, зокрема й у вітчизняній, приймається як окремий рід. Основними діагностичними ознаками *Chamaenerion*, за якими рослини відрізняються від таких *Epilobium* є дещо зігоморфні квітки, квітконіжки під час цвітіння відхилені і більш-менш зігнуті (квітки завернуті в боки), чашечка надрізана на частки до основи, пелюстки без виїмки, відігнуті донизу тичинки, розміщені в одному ряду, зігнутий стовпчик, опушений при основі, пилкові зерна в монадах (поодинокі, не злипли). Тоді як у *Epilobium* квітки правильні, квітконіжки під час цвітіння прямостоячі (завернуті вгору), є лікоподібний гіпантій (частки чашечки при основі зрослі), пелюстки на верхівці з виїмкою, тичинки розміщені в 2 ряди, направлені вгору, стовпчик прямий, більш-менш голий а пилкові зерна в тетрадах (злипли по 4). Крім того, за даними молекулярних досліджень (Baum et al. 1994, Katinas et al. 2004, Levin et al. 2004) *Chamaenerion* виявився сестринською групою до *Epilobium*, що протирічить Пітеру Рейвену (Raven 1976), який вважав *Chamaenerion* високоспеціалізованим дериватом типової секції роду *Epilobium*. Проте, в даній роботі ми приймаємо *Chamaenerion* у складі роду *Epilobium*, як секцію *Chamaenerion*, яка є сестринською до всіх інших секцій роду *Epilobium*. Для рослин *Epilobium* характерна здатність надзвичайно швидко розмножуватися як вегетативно, так і насінням, яке продукується у великій кількості на одній особині, легко розноситься вітром і проростає в найрізноманітніших умовах, що сприяє швидкому освоєнню нових місцезростань. В Україні рід *Epilobium* налічує 21 вид (аборигенних та адвентивних, разом з підвидами), більшість з яких поширені в лісовій зоні (Полісся, Карпати, Прикарпаття) та в Лісостепу, рідше в Степу та Криму. Види роду беруть участь у формуванні багатьох рослинних угруповань, зокрема і рудеральних (асоціацій, союзів, порядків, класів), де є діагностичними або характерними для них (Fedoronchuk & Klimovych 2021) та певних типів біотопів (Fedoronchuk & Klimovych 2020).

***Epilobium alpestre* (Jacq.) Krock. (*Epilobium montanum* L. var. *alpestre* Jacq.; *Epilobium roseum* DC. non (Schreb.) Schreb.; *Epilobium trigonum* Schrank)**

• В Карпатах (високогір'я: гірські масиви Горгани, Черногора, Свидовець, Чивчино-Гринявські та Мармароські гори, Східні Бескиди). Гірський європейсько-середземноморський вид.

***Epilobium alsinifolium* Vill.**

• В Карпатах (гірські масиви Черногори, Мармароських Альп, Чивчино-Гринявських гір та Свидовця) у нижньому та верхньому лісових поясах; наводиться також для Перечинського р-ну Закарпатської обл. де був відмічений в одному з рослинних угруповань висячих боліт поблизу струмка біля підніжжя г. Рівної неподалік с. Лумшори (Onyshchenko & Andrienko 2015). Трапляється рідко. Гірський євро-малоазійсько-арктичний вид. В Україні знаходиться на східній межі ареалу. Гібридує з багатьма видами роду: *E. collinum* C.C.Gmel., *E. anagallidifolium* Lam., *E. montanum* L., *E. nutans* F.W.Schmidt, *E. obscurum* Schreb., *E. palustre* L., *E. roseum* (Schreb.) Schreb., s. l.).

***Epilobium anagallidifolium* Lam. (*Epilobium alpinum* auct. non L., nom. rej.; *Epilobium alpinum* L. subsp. *anagallidifolium* (Lam.) Čelak.)**

• В Карпатах. У багатьох літературних джерелах для України, зокрема і сучасних (Dobrochaeva 1955b, Skvortsov 1996, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Onyshchenko et al. 2022) вид помилково наводиться під назвою *Epilobium alpinum* L., яка вважається відхиленою (nomen rejiciendum) і є синонімом зовсім іншого виду – *Epilobium palustre* L. Гібридує з *E. alsinifolium* Vill.

***Epilobium angustifolium* L. [*Chamaenerion angustifolium* (L.) Scop.] (*Chamerion angustifolium* (L.) Holub)**

В Україні вид представлений двома підвидами.

a. *Epilobium angustifolium* L. subsp. *angustifolium* (*Epilobium difforme* Gilib., nom. illeg.)

• По всій Україні, звичайно, на півдні рідше, а також в Криму. Зростає в основному на сухих піщаних місцях у світлих лісах, особливо на порубах і згарищах, формуючи угруповання, які є першою стадією постексцизійної демуації на бідних кислих піщаних лісових ґрунтах. Завдяки своїй біологічній особливості (легкій здатності активно розмножуватися як вегетативним, так і насінневим способами) має високу ценозоутворюючу активність і є діагностичним видом багатьох рослинних угруповань (Fedoronchuk & Klimovych 2021).

- b. **Epilobium angustifolium** L. subsp. **circumvagum** Mosquin [*Chamaenerion danielsii* (D.Löve) Czerep.] (*Chamaenerion angustifolium* (L.) Scop. subsp. *circumvagum* (Mosquin) Moldenke; *Chamerion angustifolium* (L.) Holub subsp. *circumvagum* (Mosquin) Hoch; *Chamerion danielsii* (D.Löve) Czerep.; *Epilobium danielsii* D.Löve)
 • В Криму. Наводиться як аборигенний для Криму вид під назвою *Chamaenerion danielsii* (D.Löve) Czerep. (Tikhomirov 2015). Від типового підвиду відрізняється наявністю опушення вздовж середньої жилки знизу листкової пластинки.
- Epilobium ciliatum** Raf. [*Epilobium ciliatum* Raf. subsp. *ciliatum*] (*Epilobium adenocaulon* Hausskn.; *Epilobium dominii* Popov)
 • Наводиться для Карпат (Чорногора), північної частини Полісся та Лівобережного Лісостепу (Полтавська обл.), як занесена рідкісна рослина під двома назвами: *Epilobium adenocaulon* Hausskn. (Dobrochaeva 1955b, Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Kovalenko 2014, Onyshchenko et al. 2022) та *Epilobium dominii* Popov (Dobrochaeva 1955a, Prokudin 1987). Північно-американський вид, який нині активно поширюється в Європі, переважно в лісових районах.
- Epilobium collinum** C.C.Gmel. (*Epilobium montanum* L. var. *collinum* (L.) Schmalh.)
 • В лісових (переважно північних і західних) та лісостепових районах, зрідка. Гібридує з багатьма видами роду (*E. montanum* L., *E. obscurum* Schreb., *E. palustre* L., *E. parviflorum* Schreb., *E. roseum* (Schreb.) Schreb. s. l.).
- Epilobium dodonaei** Vill. [*Chamaenerion dodonaei* (Vill.) Schur] (*Chamerion dodonaei* (Vill.) Holub)
 • В південно-західній частині лісових районів і Західному Лісостепу (від Закарпаття до окол. Львова і Західного Лісостепу). Вид раніше в українських джерелах наводився під назвою *Chamaenerion dodonaei* (Vill.) Schur. Гірський європейсько-середземноморсько-малоазійський вид, в Україні знаходиться на північно-східній межі поширення, але є досить експансивним, де зростає в гірських лісах, на кам'янистих або піщаних місцях, по скелястих берегах річок та на порушених ектопах (Fedoronchuk & Klimovych 2021). Від морфологічно подібного *E. angustifolium* L. s. str. добре відрізняється майже непомітними бічними жилками на листках, які відходять від головної під гострим кутом; суцвіття розгалужене або дещо щиткоподібне (у *E. angustifolium* s. str. листки з густою сіткою добре помітних бічних жилок, що відходять від головної майже під прямим кутом; суцвіття нерозгалужене, у вигляді верхівкової грони).
- Epilobium hirsutum** L. (*Chamaenerion hirsutum* (L.) Scop.)
 • По всій Україні, від Карпат (лише до підніжжя гір) і Західного Полісся до крайнього сходу – звичайно; на півдні і в Гірському Криму – переважно по долинах рік і річок. Вид з голарктичним ареалом, у флорі України є одним із найпоширеніших видів роду *Epilobium*. Таксономічно критичний таксон, для якого характерне значне варіювання ступеня й характеру опушення рослин (від б.м. густого до рідкуватого, з простими чи залозистими волосками), що дало підставу описати в межах виду низки різновидів. Гібридує з багатьма видами: *E. montanum* L., *E. palustre* L., *E. parviflorum* Schreb., *E. roseum* (Schreb.) Schreb. s. l.).
- Epilobium lamyi** F.W.Schultz [*Epilobium tetragonum* L. subsp. *lamyi* (F.W.Schultz) Nyman]
 • В лісових районах і західній частині Лісостепу; наводиться також для Криму (Prokudin 1987, Yena 2012), але потребує підтвердження. Європейсько-середземноморсько-малоазійський вид, морфологічно близький до *E. tetragonum*, іноді приймається як його підвид і легко гібридує з іншими видами роду: *E. lanceolatum* Sebast. & Mauri, *E. montanum* L., *E. obscurum* Schreb., *E. parviflorum* Schreb., *E. roseum* Schreb. s. l.
- Epilobium lanceolatum** Sebast. & Mauri
 • В Карпатах (Чорна гора поблизу Виноградова), а також в Гірському Криму, рідко (долина р. Альми, гори Чатирдаг, Кастель).
- Epilobium montanum** L. (*Chamaenerion montanum* (L.) Scop.; *Epilobium glabrum* Gilib., nom. illeg.)
 • В лісових районах (уключно з Кримом) і Лісостепу, рідше в Степу (Луганська обл., Кременна; Харківська обл., Ізюм). Залежно від умов місцезростання спостерігається значне варіювання морфологічних ознак рослин (висота стебла, форма й розміри листків, ступінь опушення). Часто гібридує з іншими видами роду: *E. alpestre* (Jacq.) Krock., *E. obscurum* Schreb., *E. palustre* L., *E. parviflorum* Schreb., *E. roseum* (Schreb.) Schreb. s. l.
- Epilobium nutans** F.W.Schmidt (*Epilobium palustre* L. var. *nutans* (F.W.Schmidt) Grab.)
 • В Карпатах (субальпійський та альпійський пояси: Свидовець, Чивчинські гори). Гірський середньоєвропейсько-західносередземноморський вид. Рослини морфологічно подібні до таких

E. palustre L. (= *E. alpinum* L. nom. rej.), але відрізняються відсутністю ниткоподібних стolonів (у *E. palustre* з нижніх вузлів відходять ниткоподібні столони, що стеляться по землі і частково погружені в субстрат, на верхівці яких в другій половині літа утворюються кулясті цибулини – зимуючі бруньки). Відрізняється також характером опушення зав'язі у рослин (густо опушеними залозистими і простими серпоподібними волосками у *E. nutans* і рідше опушеними і лише залозистими волосками у *E. palustre*). Гібридизує з *E. alsinifolium* Vill., *E. anagallidifolium* Lam., *E. palustre* L.

Epilobium obscurum Schreb. (*Chamaenerion obscurum* (Schreb.) Ehrh.; *Epilobium obscurum* Rchb., nom. illeg.; *Epilobium purpurascens* Gilib., nom. illeg.; *Epilobium tetragonum* L. var. *obscurum* (Schreb.) Willd.; *Epilobium virgatum* Lam.)

• Достовірно наводиться для Закарпаття (Великі Береги, Закарпатська обл., [O. Shynder](#)), а також Передкарпаття і Розточчя-Опілля (окол. Львова), але потребує уточнення. Західно-центральноєвропейський вид, що тягнє до Атлантики. В Україні, імовірно, знаходиться на східній межі ареалу. Гібридизує, за літературними даними, з *E. palustre* L., *E. parviflorum* Schreb., *E. roseum* (Schreb.) Schreb. s. l.

Epilobium palustre L. (*Chamaenerion palustre* (L.) Scop.; *Epilobium alpinum* L., nom. rej.; *Epilobium tomentosum* Gilib., nom. illeg.)

• В лісових районах, Лісостепу, рідше в Степу, а також в Криму (рідко). Гібридизує з більшістю видів роду. Раніше у багатьох літературних джерелах для України ([Dobrochaeva 1955b](#), [Skvortsov 1995](#), [Mosyakin & Fedoronchuk 1999](#), [Onyshchenko et al. 2022](#)) вид наводився під двома назвами: *E. alpinum* L., яка є відхиленою (nomen rejiciendum) і *E. palustre* L.

Epilobium parviflorum Schreb.

• В лісових районах Лісостепу, рідше в карпатських і кримських лісах (лише по зниженнях), а також в Степу і Південному Криму (рідко). Варіює за характером розгалуження стебел, формою і розмірами листків, опушенням, що дало підставу описати в межах виду низки форм. Гібридизує з *E. hirsutum* L., *E. lamyi* F.W.Schultz, *E. montanum* L., *E. obscurum* Schreb., *E. palustre* L., *E. tetragonum* L.

Epilobium pseudorubescens A.K.Skvortsov (*Epilobium ciliatum* auct. non Raf., p. p.; *Epilobium rubescens* auct. non Rydb.)

• Вперше наведено для окол. м. Києва ([Mosyakin 1991](#)) під назвою *Epilobium rubescens* Rydb. Нині вид відмічений також в лісостеповій частині Житомирської області (м. Бердичів: територія залізничного вокзалу, біля колій) ([Orlov et al. 2022](#)) та в Сумській області (Національний природний парк «Деснянсько-Старогутський») ([Burda et al. 2015](#)). Імовірно трапляється і в багатьох інших районах України. Вид занесений в Європу з Північної Америки і нині знаходиться у фазі активного розселення на схід, де вже поширений майже у всіх регіонах Середньої Росії ([Skvortsov 1995](#)). З групи видів спорідненості *E. ciliatum* Raf. (*E. ciliatum* Raf. subsp. *ciliatum*; = *E. adenocaulon*) і багатьма авторами розглядається як його білокріткова форма. Проте дослідженнями А.К. Скворцова ([Skvortsov 1995](#)) встановлено, що *E. pseudorubescens* відрізняється вужчими ланцетними світло-зеленими листками (без червоної пігментації) з добре вираженим черешком і найбільшою шириною ближче до середини (у *E. adenocaulon* – ближче до основи), білими з внутрішнього боку і білими або дещо рожевими з зовні пелюстками квіток, вужчими пелюстками, переважанням самозапилення і дещо більшими насінинами.

Epilobium roseum (Schreb.) Schreb. (*Chamaenerium roseum* Schreb.)

a. **Epilobium roseum** (Schreb.) Schreb. subsp. **consimile** (Hausskn.) P.R.Raven [*Epilobium consimile* (Hausskn.) (*Epilobium nervosum* auct. non Boiss. & Buhse)]

• Наводиться для Криму (головна гірська гряда від Ласпі до Довгоруківської яйли) ([Skvortsov 1995](#), [Mosyakin & Fedoronchuk 1999](#), [Onyshchenko et al. 2022](#)) як *Epilobium consimile* Hausskn., але потребує підтвердження. Передньоазійський таксон; від типового підвиду (subsp. *roseum*) відрізняється наявністю підземних стolonів з білими м'ясистими лускоподібними листочками.

b. **Epilobium roseum** (Schreb.) Schreb. subsp. **roseum** [*Epilobium roseum* (Schreb.) Schreb.]

• В лісових районах, Лісостепу, звичайно; дуже рідко в Степу і Криму (долина р. Альма, гори Чатирдаг-Ангарський перевал, Південний Берег Криму: окол. с. Ізобільне). Гібридизує з багатьма видами, особливо *E. hirsutum* L. і *E. palustre* L.

c. ?**Epilobium roseum** (Schreb.) Schreb. subsp. **subsessile** (Boiss.) P.R.Raven (*Epilobium nervosum* Boiss. & Buhse; *Epilobium roseum* (Schreb.) Schreb. var. *subsessile* Boiss.; *Epilobium smyrneum* Boiss. & Balansa)

- На Поліссі і в північній частині Лісостепу, зрідка. Наводиться за старими даними (зборами О.О. Лоначевського для околиць Києва і зборами Г.С. Неводовського для Чернігівської області: Чернігівський (кол. Михайло-Коцюбинський) р-н, с. Слабин), які нині потребують підтвердження. Раніше в літературі таксон наводився під назвою *E. nervosum* Boiss. & Buhse (Dobrochaeva 1955b, Prokudin 1987), або як *E. smyrneum* Boiss. & Balansa (Skvortsov 1996, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Onyshchenko et al. 2022). Від типового *Epilobium roseum* s. str. відрізняється густіше опушеною в нижній частині чашечкою (у subsp. *roseum* чашечка рівномірно опушена по всій поверхні).

Epilobium tetragonum L. [*Epilobium tetragonum* L. subsp. *tetragonum*] (*Chamaenerion tetragonum* (L.) Scop.; *Epilobium adnatum* Griseb.; *Epilobium obscurum* M.Bieb., nom. illeg.)

- По всій Україні, більш-менш звичайно; в Криму в нижньому, частково середньому гірських поясах, зрідка. У «Флорі України (т. 7)» (Dobrochaeva 1955b) наводиться під назвою *Epilobium adnatum* Griseb. Гібридизує з багатьма видами (*E. hirsutum* L., *E. lamyi* F.Schultz, *E. lanceolatum* Sebast. & Mauri, *E. montanum* L., *E. obscurum* Schreb., *E. palustre* L., *E. parviflorum* Schreb., *E. roseum* (Schreb.) Schreb. s. l.)

LUDWIGIA L.

Близько 90 видів, поширених в теплих і тропічних областях обох півкуль, але переважно Середньої та Південної Америки. В Україні – один вид.

†**Ludwigia palustris** (L.) Elliott (*Isnardia palustris* L.)

- Вид наводився для Закарпаття (Берегівський р-н, окол. смт Берегове, с. Зміївка, ур. Чорний мочар), де рослини раніше зростали на мілководді та навколо боліт, але зараз вважається зниклим. В Україні місцезнаходження знаходилося на північно-східній межі центральноєвропейської частини загального ареалу (Північна Америка, Південна Африка, Середземномор'я, Атлантична та Середня Європа, Кавказ, Мала та Передня Азія). Уключено до Червоної книги України (Didukh 2009), як «зниклий в природі». Потребує пошуків можливо ще вцілілих місцезнаходжень в названому урочищі.

OENOTHERA L.

Близько 160 видів, поширених в Америці, але як занесені – майже по всій Земній кулі. Деякі з них натуралізувалися, як зокрема в Європі і нині знаходяться у фазі активного видоутворення на основі мутацій, гібридизації і генетичних рекомбінацій. Для енотер характерний особливий цитогенетичний механізм, завдяки якому багато гібридів спадково закріплюються і часто описуються систематиками як окремі види. В Україні – 14 видів (разом із мікровидами, морфологічно подібними до *O. biennis* L.) та гібридами, описаними в статусі видів, що натуралізувалися або є ефемерофітами. В ботанічних садах культивуються ще близько 5 видів, які поки що не відмічені як втікачі з культури.

Oenothera biennis L. s. l. (*Oenothera graveolens* Gilib.; *Oenothera muricata* L.; *Onagra biennis* (L.) Scop.; *Onagra muricata* (L.) Moench)

- По всій Україні, уключно з Кримом (але в Криму трапляються лише поодинокі екземпляри рослин, де вид проявляє себе лише як ефемерофіт (Yena 2012)).

• Для України наводиться ще низка «мікровидів», близьких до *O. biennis* L. s. l., які за наведеним ключем для їх визначення у Східній Європі (Rostański et al. 2004) за кількісними параметрами ознак у переважній більшості перекриваються з типовим: **Oenothera casimiri** Rostański – пелюстки квіток 12–20 мм завдовжки і 20–25 мм завширшки, гіпантій 20–25 мм завдовжки (у *O. biennis* s. str. пелюстки 20–30 мм завдовжки і 25–35 мм завширшки; гіпантій 25–35 мм завдовжки) (Закарпатська обл., Козинська поляна; окол. м. Донецьк); **Oenothera pycnocarpa** G.F.Atk. & Barlett – пелюстки 12–18 мм завдовжки; стебла червоні, з численними крапками, подібними до *O. rubricaulis*, від якого, однак, відрізняється більшою висотою рослин, ланцетними листками і зеленою віссю молодого квітконосу (з слабо рожевими смужками від основи верхніх прилистків), нижні коробочки не мають залозистих волосків (Закарпатська обл., м. Ужгород); **Oenothera suaveolens** Pers. – листки еліптично-ланцетні, з білими жилками, пелюстки 25–35 мм завдовжки і 25–35 мм завширшки (у *O. biennis* s. str. листки еліптичні з червоними жилками, пелюстки 20–25 мм завдовжки і 25–35 мм завширшки) (Закарпатська обл., полонина Рівна; Тернопільська обл., Кременець, в культурі; Київська обл., м. Київ, Русанівські сади; Кіровоградська обл., м. Кропивницький, в культурі).

Oenothera × drawertii Renner ex Rostański (*Oenothera biennis* L. × *Oenothera villosa* Thunb.)*(Oenothera × hoelscheri* Renner ex Rostański)

• Закарпатська обл. (Ужгород); Львівська обл. (Червоноградський р-н, с. Старий Добровір; смт Кам'янка-Бузька); Волинська обл. (Володимирський р-н, с. Літовеж; смт Іваничі); Київська обл. (м. Київ: гідропарк, Позняки, Осокорки, між Корчеватим і Китаєве, Китаєве, Конча-Заспа, заказник «Лісники»; м. Обухів), Чернігівська обл. (Сосницький р-н, с. Бондарівка); Черкаська обл. (м. Канів); Луганська обл. (м. Луганськ), Донецька обл. (м. Донецьк, ботанічний сад; м. Ясинувата); Херсонська обл. (м. Херсон, Великий Потьомкінський острів). Вид раніше (Prokudin 1987, Mosyakin & Fedoronchuk 1999, Rostański et al. 1997, 2004, Onyshchenko et al. 2022) наводився під назвою *Oenothera × hoelscheri* Renner ex Rostański.

*!**Oenothera elata** Kunth [*Oenothera elata* Kunth subsp. *elata*] (*Oenothera salicifolia* Desf. ex Lehm.)

• Культивується в ботанічних садах, іноді дичавіє: Київська обл. (м. Київ, Голосієве; Києво-Святошинський р-н, с. Пірнове), Запорізька обл. (окол. м. Запоріжжя). Для України раніше вид наводився під назвою *Oenothera salicifolia* Desf. ex Lehm. (Prokudin 1987, Rostański et al. 1997).

*!**Oenothera glazioviana** Micheli (*Oenothera erythrosepala* (Borbás) Borbás)

• Культивується в садах, нерідко дичавіє: Закарпатська обл. (м. Ужгород), Київська обл. (м. Київ); Сумська обл. (м. Шостка); Донецька обл. (м. Донецьк, м. Костянтинівка-Первомайський); Луганська обл. (м. Луганськ, м. Красний Луч); Херсонська обл. (м. Гола Пристань); Крим (м. Ялта, Нікітський ботанічний сад). В деяких літературних джерелах (Rostański et al. 1997) вид наводився також під назвою *Oenothera erythrosepala* (Borbás) Borbás.

Oenothera laciniata Hill (*Oenothera sinuata* L.; *Raimannia laciniata* (Hill) Rose ex Britt. & Brown)

• Вперше наведено для окол. м. Києва в 1991 р. як рідкісний адвентивний вид під назвою *Raimannia laciniata* (Hill) Rose ex Britt. & Brown. (Mosyakin 1991). Можливо, зараз є вже значно більш поширеним.

Oenothera oakesiana (A.Gray) Robbins ex S.Watson (*Oenothera ammophila* Focke; *Oenothera biennis* L. var. *oakesiana* A.Gray; *Oenothera muricata* auct. non L.; *Oenothera syrticola* Bartlett)

• На Поліссі (Волинська обл., м. Ковель; вздовж р. Случ; Київська обл., м. Чорнобиль). Вид раніше (Prokudin 1987, Rostański et al. 2004) наводився під назвою *Oenothera ammophila* Focke. Гібридує з *O. rubricaulis* Kleb. (*O. biennis* L. s.l.), але дуже рідко (Київська обл.: окол. м. Київ, смт Південна Борщагівка; м. Чорнобиль; Чернігівська обл.: Ніжинський р-н, с. Соколівка) (Rostański et al. 2004).

Oenothera parviflora L. (*Oenothera cruciata* Nutt.; *Onagra parviflora* (L.) Moench)

• Наводиться як рідкісна рослина для Закарпатської обл. (Ужгородський р-н, с. Невицьке), Львівської обл. (м. Львів), Тернопільської обл. (м. Кременець, ботанічний сад), Київської обл. (м. Київ, ур. Лиса гора), Харківської обл. (м. Харків, ботанічний сад). Для України вид раніше наводився (Prokudin 1987) під двома назвами: *O. cruciata* Nutt. та *O. parviflora* L.

Oenothera × polqari Rostański (*Oenothera biennis* L. × *Oenothera villosa* Thunb.) (*Oenothera wienii* Renner ex Rostański)

• Наводиться як дуже рідкісна рослина (під назвою *Oenothera wienii* Renner ex Rostański) для Львівської обл. (Сокальський р-н, с. Бугини), Київської обл. (окол. м. Київ, Китаєве) та Донецької обл. (м. Ясинувата) (Rostański et al. 1997, 2004). Від *O. villosa* Thunb. (= *O. renneri* H.Schoz) відрізняється плоскими (з рівними краями) стебловими листками, часто на верхівці загнутими, стиснутими (компактними) молодими суцвіттями, відкритими квітками, завжди зеленими чашечками та виімчастими або зрізаними зубцями коронки коробочки плодів (у *O. villosa* стеблові листки і нижні приквітки з хвилястими краями, на верхівці скручені, молоді суцвіття рихлі, квітки часто закриті (клейстогамні), чашечки з червонуватими смужками, зубці коронки коробочки завжди виімчасті). Від *Oenothera salicifolia* Desf. ex Lehm. відрізняється завжди зеленими квітковими бруньками, коротшим гіпантієм, густим плодоносом, в різній мірі заглибленими зубцями коробочки, іноді навіть обрізаними, меншою висотою рослин. Раніше для України вид наводився під назвою *Oenothera wienii* Renner ex Rostański (Rostański et al. 1997, 2004).

Oenothera rubricaulis Kleb. ~ *Oenothera biennis* s.l.

• Майже по всій Україні, крім Криму. Вид нерідко синонімізують з *O. biennis* L., від якого відрізняється червонуватим відтінком верхівки молодого стебла та червонуватими папілами загострених волосків на стеблах, суцвіттях і чашечках (зав'язях).

*!**Oenothera suaveolens** Desf. ex Pers. ~ **Oenothera biennis** s.l.

- Наводиться як дуже рідкісна рослина, що культивується в садах і дичавіє: Тернопільська обл. (м. Кременець, ботанічний сад), Київська обл., (м. Київ, «Русанівські сади»), Кіровоградська обл. (м. Кропивницький). Від *O. biennis* L. s. str., з яким його іноді синонімізують, відрізняється еліптично-ланцетними листками з білими жилками, опушеними шорсткими волосками коробочками плодів та опушеними шорсткими, у верхній частині залозистими волосками черешками листків (у *O. biennis* листки еліптичні, з червонуватими жилками, черешки листків і коробочки опушені численними залозистими волосками).

Oenothera villosa Thunb. [**Oenothera villosa** Thunb. subsp. **villosa**] (*Oenothera canovirens* E.S.Steele; *Oenothera depressa* Greene; *Oenothera depressa* Greene var. *angustifolia* Renner ex Rostański; *Oenothera hungarica* (Borbás) Borbás; *Oenothera renneri* H.Scholz; *Onagra hungarica* Borbás)

- Наводиться (за гербарними матеріалами, але нерідко неправильно визначеними) для Закарпатської обл. (м. Рахів); Чернівецької обл. (Вижницький р-н: с. Банилів, с. Бруслиця; Герцаївський р-н: с. Банчени; Глибоцький р-н: с. Сучевени), Івано-Франківської обл. (Рогатинський р-н, с. Козарі); Хмельницької обл. (м. Кам'янець-Подільський); Київської обл. (окол. м. Києва: Голосієве, Петрівка, Борщагівка, Осокорки, Корчувате, Китаєве, метро Славутич, Видубичі, ст. Караваєві Дачі, ст. Київ-Московський, Пиркове, аеропорт Київ), м. Обухів); Черкаської обл. (Канівський заповідник), Дніпропетровської обл. (окол. м. Дніпра; Новомосковський р-н: с. Андріївка), Донецька обл. (Волноваський р-н: с. Гранітне (кол. Стара Карань), с. Полкове; Маріуполь; Маріупольський р-н: Білосарайська коса, с. Мелекіне; Першотравневий р-н: с. Юр'ївка; м. Донецьк; м. Слов'янськ; Шахтарський р-н: с. Дубівка), Одеська обл. (м. Одеса, смт Чорноморка) (Rostański et al. 2004). Раніше для України вид наводився під назвами *O. canovirens* E.S.Steele (Rostański et al. 2004), *O. depressa* Greene (Rostański et al. 2004) або *O. renneri* H.Scholz (Prokudin 1987).

- В ботанічних садах культивуються також такі види роду (які поки що не відмічені як втікачі з культури), як: **Oenothera** × **fallax** Renner (*Oenothera biennis* L. × *Oenothera glazioviana* Micheli) (дуже рідко в ботанічних садах (м. Київ, м. Донецьк), **Oenothera macrocarpa** Nutt. (= *Oenothera missouriensis* Sims) (м. Донецьк, Донецький ботанічний сад), **Oenothera speciosa** Nutt. (м. Донецьк, Донецький ботанічний сад), **Oenothera stricta** Ledeb. ex Link (м. Донецьк, Донецький ботанічний сад), **Oenothera tetragona** Roth (м. Київ, ботанічний сад ім. О.В. Фоміна; м. Донецьк, Донецький ботанічний сад).

MYRTACEAE Juss. 1789, *nom. cons.*

Родина *Myrtaceae* нараховує близько 130 родів і понад 4000 видів, поширених в тропічних і субтропічних областях обох півкуль, головним чином в Австралії та Південній Америці. В Україні – 4 роди і 7 видів, що культивуються, переважно в Криму.

EUCALYPTUS L'Her.

Понад 750 видів, поширених в Австралії та сусідніх з нею островах і Новій Гвінеї. В Україні – 5 видів, що культивуються в Криму.

***Eucalyptus dalrympleana** Maiden [**Eucalyptus dalrympleana** Maiden subsp. **dalrympleana**]

- В Криму (Південний Берег Криму), культивується як декоративна рослина.

***Eucalyptus geordica** Pilip.

- В Криму (Південний Берег Криму), культивується як декоративна рослина.

***Eucalyptus gunnii** Hook.f. [**Eucalyptus gunnii** Hook.f. subsp. **gunnii**]

- В Криму (Південний Берег Криму), культивується як декоративна рослина.

***Eucalyptus macarthuri** H.Deane & Maiden

- В Криму (Південний Берег Криму), культивується як декоративна рослина.

***Eucalyptus wiminalis** Labill. [**Eucalyptus wiminalis** Labill. subsp. **wiminalis**] (*Eucalyptus angustifolia* Desf. ex Link)

- В Криму (Південний Берег Криму), культивується як декоративна рослина.

FEIJOA O. Berg

Монотипний рід, батьківщиною якого є Південна Америка: Аргентина (півн.), Бразилія (півд.), Уругвай.

***Feijoa sellowiana (O. Berg) O. Berg (*Acca sellowiana* (O. Berg) Burret; *Orthostemon sellowianus* O. Berg)**

• В Криму (Південний Берег Криму: м. Ялта), культивується як декоративна рослина під назвою *Acca sellowiana* (O. Berg) Burret.

MELALEUCA L. (*Callistemon* R. Br.)

Понад 380 видів, поширених в Австралії. В Україні – один вид, що культивується.

***Melaleuca linearis Schrad. & J.C. Wendl. [*Melaleuca linearis* Schrad. & J.C. Wendl. var. *linearis*] (*Callistemon linearis* (Schrad. & J.C. Wendl.) Colvill ex Sweet; *Callistemon rigidus* R. Br.)**

• В Криму (Нікітський ботанічний сад), де вирощується під назвою *Callistemon rigidus* R. Br.

MYRTUS Tourn. ex L.

Оліготипний рід, уключає два види, поширених в Південній Європі, на Азорських островах, Африці (півн.-сх.) і Південно-Західній Азії. Раніше до роду *Myrtus* уключали близько 50 видів, переважна більшість з яких (американського походження) зараз виключені. В Україні – один вид, що культивується.

***!Myrtus communis L. [*Myrtus communis* L. subsp. *communis*] (*Myrtus communis* L. var. *leucocarpa* DC.)**

• В Криму (півд.), культивується в садах і парках, іноді дичавіє. В культурі в Криму відомий різновид *Myrtus communis* L. var. *leucocarpa* DC з білими плодами.

REFERENCES

- Andrienko, T.L., Blum, O.B. & Vasser, S.P. (eds). (1985). *Priroda Ukrainської SSR. Rastitelnyi mir*. Kiev: Nakova dumka, 208 pp. (in Russian)
- Angiosperm Phylogeny Group (APG). (1998). An original classification for the families of flowering plants. *Annals of the Missouri Botanical Garden* 85: 531–553.
- Angiosperm Phylogeny Group II (APG II). (2003). An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants. *Botanical Journal of the Linnean Society* 141: 399–553.
- Angiosperm Phylogeny Group III (APG III). (2009). An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants. *Botanical Journal of the Linnean Society* 161: 105–121. <https://doi.org/10.1111/j.1095-8339.2009.00996.x>
- Angiosperm Phylogeny Group IV (APG IV). (2016). An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants. *Botanical Journal of the Linnean Society* 181: 1–20. <https://doi.org/10.1111/boj.12385>
- Avino, M., Tortoriello, G. & Caputo, P. (2009). A phylogenetic analysis of *Dipsacaceae* (Dipsacales) based on four DNA regions. *Plant Systematics and Evolution* 279: 69–86. <https://doi.org/10.1007/s00606-009-0147-y>
- Backlund, A. & Pyck, N. (1998). *Diervillaceae* and *Linnaeaceae*, two new families of Caprifolioids. *Taxon* 47: 657–661.
- Barbarych, A.I. (1961). *Caprifoliaceae* Juss. In: *Flora URSS*, vol. 10: 249–288. Kyiv: Vydavnytstvo AN Ukrainської RSR. (in Ukrainian)
- Batochenko, V.M. (2019). Findings of some species of flora listed in the Red Book of Ukraine, in Volyno-Podilla and Transcarpatta. In: Findings of plants and fungi of the Red Book and the Berne Convention (Resolution 6), vol. 1 (Sci. ed. A.A. Kuzemko.) Kyiv – Chernivtsi: Druk Art: 24–39. (in Ukrainian)
- Batochenko, V.M. & Yurechko, R.V. (2019). Alien plant species in the west of Podolia. *News Biosphere Reserve "Askania Nova"* 21: 423–425. (in Ukrainian)
- Baum, D.A., Sytsma, K.J. & Hoch, P.C.A. (1994). Phylogenetic analysis of *Epilobium* (*Onagraceae*) based on nuclear ribosomal DNA sequences. *Systematic Botany* 19(3): 363–388.
- Burda, R.I., Pashkevych, N.A., Boiko, G.V. & Fitsailo, T.V. (2015). Alien species of the protected floras of the Forest-Steppe of Ukraine. Kyiv: Naukova Dumka, 117 pp. (in Ukrainian)
- Bell, C.D., Edwards, E.J., Kim, S.-T. & Donoghue, M.J. (2001). Dipsacales phylogeny based on chloroplast DNA sequences. *Harvard Papers Botany* 6(2): 481–499.

- Bobrov, E.G. (1978). *Dipsacaceae* Lindl. In: *Flora partis europaeae URSS*, vol. 3. Leningrad: Nauka: 37–46. (in Russian)
- Caputo, P., Cozzolino, S. & Moretti, A. (2004). Molecular phylogenetics of *Dipsacaceae* reveals parallel trends in seed dispersal syndromes. *Plant Systematics and Evolution* **246**: 163–175. <https://doi.org/10.1007/s00606-004-0154-y>
- Carlson, S.E., Mayer, V. & Donoghue, M.J. (2009). Phylogenetic relationships, taxonomy, and morphological evolution in *Dipsacaceae* (Dipsacales) inferred by DNA sequence data. *Taxon* **58**(4): 1075–1091. <https://doi.org/10.1002/tax.584003>
- Chopyk, V.I. (1969). Floristic zoning of the Ukrainian Carpatians. *Ukrainian Botanical Journal* **26**(4): 3–15. (in Ukrainian)
- Chopyk, V.I. & Fedoronchuk, M.M. (2015). *Flora Ukrainae Carpaticeae*. Ternopil: TzOB «Terno-graf», 712 p. (in Ukrainian)
- Christenhusz, M.J.M. (2013). Twins are not alone: a recircumscription of *Linnaea* (*Caprifoliaceae*). *Phytotaxa* **125**(1): 25–32.
- De Castro, O. & Caputo, P. (1997–1998) A molecular reappraisal of *Scabiosa* L. and allied genera (*Dipsacaceae*). *Delpinoa* **39–40**: 99–108. <https://www.researchgate.net/publication/235613878>
- Devesa, J.A. (1984). *Pseudoscabiosa*, genero nouero de *Dipsacaceae*. *Lagascalia* **12**(2): 213–221.
- Didukh, Ya.P. (2009). (ed.). Red data book of Ukraine. Plant kingdom. Kyiv: Globalkonsalting, 912 p. (in Ukrainian)
- Dobrochaeva, D.M. (1955a). *Hydrocaryaceae* Raim. In: *Flora URSS*, T. 7. Kyiv: Editio Academiae Scientiarum USSR, p. 445–454. (in Ukrainian)
- Dobrochaeva, D.M. (1955b). *Onagraceae* Lindl. In: *Flora URSS*, T. 7. Kyiv: Editio Academiae Scientiarum USSR, p. 410–445. (in Ukrainian)
- Donoghue, M.J., Bell, C.D. & Winkwort, R.C. (2003). The evolution of reproductive characters in Dipsacales. *International Journal of Plant Soil Science* **164**: 453–464. <https://www.jstor.org/stable/10.1086/376874>
- Fedoronchuk, M.M. (2022a). Ukrainian flora checklist. 1: family *Lamiaceae* (Lamiales, Angiosperms). *Chornomorski botanical journal* **18**(1): 5–27. <https://doi.org/10.32999/ksu1990-553X/2022-18-1-1> (in Ukrainian)
- Fedoronchuk, M.M. (2022b). Ukrainian flora checklist. 2: family *Fabaceae* (Fabales, Angiosperms). *Chornomorski botanical journal* **18** (2): 97–138. <https://doi.org/10.32999/ksu1990-553X/2022-18-2-1> (in Ukrainian)
- Fedoronchuk, M.M. (2022c). Ukrainian flora checklist. 3: family *Apiaceae* (= *Umbelliferae*) and *Araliaceae* (Apiales, Angiosperms). *Chornomorski botanical journal* **18** (3): 203–221. <https://doi.org/10.32999/ksu1990-553X/2022-18-3-1> (in Ukrainian)
- Fedoronchuk, M.M. (2022d). Ukrainian flora checklist. 4: family *Rasaceae* (Rosales, Angiosperms). *Chornomorski botanical journal* **18** (4): 305–349. <https://doi.org/10.32999/ksu1990-553X/2022-18-4-1> (in Ukrainian)
- Fedoronchuk, M.M. (2023a). Ukrainian flora checklist. 5: family *Caryophyllaceae* (incl. *Illecebraceae*) (Caryophyllales, Angiosperms). *Chornomorski botanical journal* **19** (1): 5–57. <https://doi.org/10.32999/ksu1990-553X/2023-19-1-1> (in Ukrainian)
- Fedoronchuk, M.M. (2023b). Ukrainian flora checklist. 6: family *Crassulaceae*, *Grossulariaceae*, *Haloragaceae*, *Saxifragaceae* (Saxifragales, Angiosperms), and *Convolvulaceae* (incl. *Cuscutaceae*), *Solanaceae* (Solanales, Angiosperms). *Chornomorski botanical journal* **19** (2): 141–168. <https://doi.org/10.32999/ksu1990-553X/2023-19-2-1> (in Ukrainian)
- Fedoronchuk, M.M. & Klimovych, N.B. (2019). A brief overview of the taxonomy history of the genus *Epilobium* s.l. *Chornomorski botanical journal* **15**(1): 36–42. <https://doi.org/10.32999/ksu1990-553X/2019-15-1-4> (in Ukrainian)
- Fedoronchuk, M.M. & Klimovych, N.B. (2020). Participation of species of the genus *Epilobium* (*Onagraceae*) in the biotopes of Ukraine. *Chornomorski botanical journal* **16**(1): 55–61. doi: 10.32999/ksu1990-553X/2020-16-1-3 (in Ukrainian)
- Fedoronchuk, M.M. & Klimovych, N.B. (2021). Species of the genus *Epilobium* (*Onagraceae*) in plant communities in Ukraine. *Ukrainian Botanical Journal* **78**(1): 3–22. <https://doi.org/10.15407/ukrbotj78.01.003> (in Ukrainian)
- Greuter, W. & Burdet, H. (1985). *Dipsacaceae*. In: Greuter, W., Raus, T. (Eds). *Med-Checklist notulae*, 11. *Willdenowia* **15**: 71–77.
- Heluta, V.P. (1989). *Flora gribov Ukrainy. Muchnistorosyanye griby*. Kiev: Naukova dumka, 256 p. (in Russian)
- IPNI. 2023-onward. *International Plant Names Index*. The Royal Botanic Gardens, Kew, Harvard University Herbaria & Libraries and Australian National Botanic Gardens. Available at: <https://www.ipni.org/> (Accessed (Accessed 15 August 2022 and 14 November 2022)).

- Jacobs, B., Pyck, N. & Smets, E. (2010). Phylogeny of the Linnaea clade: Are *Abelia* and *Zabelia* closely related? *Molecular Phylogenetics and Evolution* **57**: 741–752.
- Jäger, E.J., Ebel, F., Hanelt, P. & Müller, G. (eds) (2008). In: Rothmaler. *Exkursionsflora von Deutschland*. Band 5. Krautige Zier- und Nutzpflanzen. Springer Verlag, Berlin, 880 S.
- Katina, Z.F. (1961). *Valerianaceae* DC. In: *Flora URSS*, vol. **10**: 291–339. Kyiv: Vydavnytstvo AN Ukrainskoi RSR. (in Ukrainian)
- Katinas, L., Crisci, J.K., Wagner, W.L. & Hoch, P.C. (2004). Geographical diversification of tribes *Epilobae*, *Gongylocarpeae* and *Onagreae* (*Onagraceae*) in North America, based on parsimony analysis of endemicity and track compatibility analysis. *Annals of the Missouri Botanical Garden* **91**: 159–185.
- Klokov, M.V. (1955). *Lythraceae* Lindl. In: *Flora URSS*, T. **7**. Kyiv: Editio Academiae Scientiarum USSR, p. 395–410. (in Ukrainian)
- Knapp, J.A. (1872). *Die Bischer bekannten Pflanzen Galiciens und der Bukowina*. Wien, 182 S.
- Kokhno, N.A., Trofymenko, N.M., Parkhomenko, L.I., Sobko, V.G., Horb, V.K., Klymenko, S.V., Hrevtsova, G.T., Galkin, S.I., Muzyka, G.I., Szczepytka, T.S., Demchenko, O.O., Bilyk, O.V., Bonyuk, Z.G., Balabushka, V.K., Halushko, R.V., Haponenko, M.B., Klymenko, Ju.O., Kolesnychenko, O.M., Sydoruk, T.M., Kljuenko, O.V., Korniychuk, V.C., Strila, T.E., Fedorovskyi, V.D., Jadrov, A.A. & Kurdjuk, O.V. (2005). *Dendroflora Ukrainy. Dykorosli i kultyvovani dereva i kustshi. Pokrytonasinni*. Chastyna 2. Dovidnyk. Kyiv: Phitosotsiotsentr, 716 pp. (in Ukrainian)
- Korkh, Ju.O. & Shukalovych, O.V. (2023). *Findings of plants listed in the Red Book of Ukraine, on the territory of Pryphyat-Stokhid NPP*. In: Records of rare species of biota of Ukraine: vol. **2** (Series «Conservation Biology in Ukraine»). Kyiv-Chernivtsi: Druk Art: 160–162. (in Ukrainian)
- Kotov, M.I. (1961). *Dipsacaceae* Lindl. In: *Flora URSS*, vol. **10**: 339–379. Kyiv: Vydavnytstvo AN Ukrainskoi RSR. (in Ukrainian)
- Kovalenko, O.O. (2014). Plant groups National Nature Park «Pyryatynskiy» near protection of the «Green Book of Ukraine». *Zapovidna sprava* **1**(20): 27–32. (in Ukrainian)
- Kuzemko, A.A., Yavorska, O.G. & Kovtoniuk, A.I. (2019). *Cephalaria gigantea* (*Caprifoliaceae*), a new alien species in the flora of Ukraine. *Ukrainian Botanical Journal* **76**(6): 548–553. <https://doi.org/10.15407/ukrbotj76.06.548> (in Ukrainian)
- Levin, R.A., Wagner, W.L., Hoch, P.C., Hahn, W.J., Rodriguez, A., Baum, D.A., Katinas, L., Zimmer, E.A. & Sytsma, K.J. (2004). Paraphyly in the tribe *Onagreae*: Insight into phylogenetic relationships of *Onagraceae* based on nuclear and chloroplast sequence data. *Systematic Botany* **29**(1): 147–164.
- Mabberley, D.J. (1997). *The plant-book: a portable dictionary of the vascular plants*. Edition 2, Cambridge: Cambridge Univ. Press, 858 p.
- Matthews, V.A. (2000). *Scabiosa*. In: Cullen J. & al. (eds.), *The European Garden Flora*, vol. **6**. Cambridge University Press, Cambridge: 460–465.
- Mayer, V. & Ehrendorfer, F. (1999). Fruit differentiation, palynology, and systematics in the *Scabiosa* group of genera and *Pseudoscabiosa* (*Dipsacaceae*). *Plant Systematics and Evolution* **216**(1/2):135–166. <https://www.jstor.org/stable/23643721>
- Mosyakin, S.L. (1991). Preliminary list of recent additions to the alien flora of the Ukraine. *Ukrainian Botanical Journal* **48**(1): 28–32.
- Mosyakin, S.L. (2013). Families and orders of Angiosperms of the flora of Ukraine: a pragmatic classification and placement in the phylogenetic system. *Ukrainian Botanical Journal* **70**(3): 289–307. <https://doi:10.15407/ukrbotj70.03.289> (in Ukrainian)
- Mosyakin, S.L. & Fedoronchuk, M.M. (1999). *Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist*, Kiev, 1999, xxiii + 345 pp. <http://dx.doi.org/10.13140/2.1.2985.0409>
- Onyshchenko, V.A. & Andrienko, T.L. (2015). Association *Geo rivali-Carisetum paniculatae* J. Školek 2003 in the Ukrainian Carpathians. *Visnyk Lvivs'koho universytetu* **69**: 74–80. (in Ukrainian)
- Onyshchenko, V.A., Mosyakin, S.L., Korotchenko, I.A., Danylyk, I.M., Burlaka, M.D., Fedoronchuk, M.M., Chorney, I.I., Kish, R.Ya., Olshanskyi, I.H., Shiyan, N.M., Zhygalova, S.L., Tymchenko, I.A., Kolomyichuk, V.P., Novikov, A.V., Boiko, G.V., Shevera, M.V. & Protopopova, V.V. (2022). *IUCN Red List categories of vascular plant species of the Ukrainian flora*. Ed. V.A. Onyshchenko, Kyiv: FOP Hulieva V.M., 198 p.
- Orlov, O.O., Shynder, O.I., Vorobjov, E.O. & Gryb, O.V. (2022). New floristic finds in the Forest-Steppe part of Zhytomyr Region. *Ukrainian Botanical Journal* **79**(1): 6–26 <https://doi.org/10.15407/ukrbotj79.01.006> (In Ukrainian).
- Poyarkova, A.I. (1978). *Caprifoliaceae* Juss. In: *Flora partis europaeae URSS*, vol. **3**. Leningrad: Nauka: 10–21. (in Russian)
- POWO (2023). *Plants of the World Online*. Facilitated by the Royal Botanic Gardens, Kew. URL: <http://www.plantsoftheworldonline.org> (Accessed 15 August 2022 and 14 November 2022).
- Prokudin, Ju.N. (ed.) (1987). *Opregelitel vyschykh rastenyi Ukrainy*. (1987). Kiev: Naukova Dumka, 547 p. (in Russian)

- Pryadko, O.I. (2011). *Linnaea borealis* L. in Ukraine. *Ukrainian Botanical Journal* **68**(5): 733–738. (in Ukraine)
- Raven, P.H. (1976). Generic and Sectional Delimitation in *Onagraceae*, Tribe *Epilobieae*. *Annals of the Missouri Botanical Garden* **63**(2): 326–340.
- Rechinger, K.H. (1989). *Scabiosiosis* (*Dipsacaceae*), eine neue Gattung aus dem Iran. *Willdenowia* **19**: 153–154.
- Reveal, J.L. (2012). An outline of a classification scheme for extant flowering plants. *Phytoneuron* **37**: 1–221.
- Rostański, K., Rostański, A., Shevera, M. & Tokhtar, V. (2004). *Oenothera* in Ukraine. In: The genus *Oenothera* L. in Eastern Europe. Auct.: Rostanski, K., Dzhus, M., Gudžinskas, Z., Rostański, A., Shevera, M., Šulcs, V. & Tokhtar, V. Krakow: Polish Academy of Sciences: 78–97.
- Rostański, K., Tokhtar, V.K. & Shevera, M.V. (1997). New for Ukraine species of the genus *Oenothera* (*Onagraceae*). *Ukrainian Botanical Journal* **54** (2): 174–178.
- Shelyag-Sosonko, Yu.R. (1996) (ed.). Red data Book of Ukraine. Vegetable kingdom. Kyiv: Ukrainska encyklopedia, 608 p. (in Ukrainian)
- Seregin, A.P. (2008). Contribution to the vascular flora of the Sevastopol area (the Crimea): a checklist and new records. *Flora Mediterranea* **18**: 171–246.
- Skrypnyk, N.P. (1987). *Dipsacaceae*. In: Prokudin, Yu.N. (ed.). *Identification key to higher plants of Ukraine*. Kyiv: Naukova dumka: 253–255. (in Russian)
- Skvortsov, A.K. (1995). Taxonomy and nomenclature of adventive *Epilobium* species in Russia. *Byulleten' Moskovskogo Obshchestva Ispytatelei Prirody, Otdel Biologicheskii* **103**(1): 74–78. (in Russian)
- Skvortsov, A.K. (1996). *Onagraceae* Lindl. In: *Florae Europae Orientalis*. Vol. **9**. Red. N.N. Tsvelev. Petropoli: Mir i Semia-XCV: 299–316. (in Russian)
- Steinberg, E.I. (1949). *Epilobium* L. In: *Flora SSSR*. T. **15**. Mosqua-Leningrad: Editio Academiae Scientiarum SSSR, 571–621. (in Russian)
- Sytschak, N. (2015). Addition to the flora of vascular plants of national nature park “Synevyr” (Transcarpathian region). *Naukovi osnovy sbereshennia biotychnogo riznomanittia* **6**(13)(1): 185–194. (in Ukrainian).
- Takhtajan, A.L. (1987). *Systema Magnoliophytorum*, Leningrad: Nauka, 439 pp. (in Russian)
- Takhtajan, A.L. (1997). *Diversity and classification of flowering plants*, New York: Columbia Univ. Press, 663 p.
- Takhtajan, A. (2009). *Flowering Plants*, Berlin: Springer Verlag, 871 p.
- The International Plant Names Index and World Checklist of Vascular Plants (IPNI) (2022). Published on the Internet at <http://www.ipni.org> and <https://powo.science.kew.org/>
- Tikhomirov, Val. N. (2015). *Chamaenerion danielsii* (D. Löve) Czerp. (*Onagraceae*) in the flora of Eastern Europe. *Novitates systematicae plantarum vascularium* **46**(1): 147–156. (in Russian)
- Turland, N.J., Wiersema, J.H., Barrie, F.R., Greuter, W., Hawksworth, D.L., Herenden, P.S., Knapp, S., Kusber, W.-H., Li, D.-Z., Marhold, K., May, T.W., McNeill, J., Monro, A.M., Prado, J., Price, M.J. & Smith, G.F. (eds) (2018). International Code of Nomenclature for Algae, Fungi, and Plants (Shenzhen Code) adopted by the Nineteenth International Botanical Congress. Shenzhen, China, July 2017. *Regnum Vegetabile*, **159**: i–xxxviii + 1–254 p. <https://doi.org/10.12705/Code.201>
- Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Moore, D.M., Valentine, D.H., Walters, S.M. & Webb, D. (eds.). (1964). *Flora Europaea*, vol. **1** (*Lycopodiaceae* to *Platanaceae*). Cambridge: University Press, 455 p.
- Tsvelev, N.N. (1996). *Lythraceae* J.St.-Hil. In: *Florae Europae Orientalis*. Vol. **9**. Red. N.N. Tsvelev. Petropoli: Mir i Semia-XCV: 290–297. (in Russian)
- Vorobyov, E.O. (2019). Findings of plant species from the Red Book of Ukraine in the northern part of the Kyiv region. In: Findings of plants and fungi of the Red Book and the Berne Convention (Resolution 6). – Vol. 1 / Sci. ed. A.A. Kuzemko. Kyiv – Chernivtsi: Druk Art: 195–196. (in Ukrainian)
- Wang, H.-F., Landrein, S., Dong, W.-P., Nie, Z.-L., Kondo, K., Funamoto, T., Wen, J. & Zhou, S.-L. (2015). Molecular phylogeny and biogeographic diversification of *Linnaeoideae* (*Caprifoliaceae* s. l.) disjunctly distributed in Eurasia, North America and Mexico. *PLoS ONE* **10**: 1–26.
- Yena, A.V. (2012). *Spontaneous flora of the Crimean Peninsula*. Simferopol: N. Orianda Publ., 232 p. (in Russian)
- Zawadski, A. (1835). *Enumeratio plantarum Galiciae et Bucovinae, oder die Galizien und Bukowina wildwachsenden Pflanzen mit genauer Angabe ihrer Standorte*. Breslau, 200 p.
- Zyman, S.M. & Hamor, A.F. (2009). Endemic species of the Vascular plants within the Ukrainian Carpathians and the questions of the genesis of the flora of the Carpathians. *Naukovi visnyk Uzhhorodskjgo Universytetu. Seria Biologichna* **26**: 172–179 (in Ukrainian)

РЕЗЮМЕ

Федорончук, М.М. (2023). Чекліст флори України. 7: родини *Caprifoliaceae* s. l. (incl. *Dipsacaceae*, *Linnaeaceae*, *Valerianaceae*), *Viburnaceae* s. l. (incl. *Adoxaceae*, *Sambucaceae*) (Dipsacales, Angiosperms) та *Lythraceae* (incl. *Punicaceae*, *Trapaceae*), *Onagraceae*, *Myrtaceae* (Myrtales, Angiosperms). *Чорноморський ботанічний журнал* 19(3): 243–271. doi: 10.32999/ksu1990-553X/2023-19-3-1

За сучасною класифікацією (APG III 2009, APG IV 2016, POWO 2023) порядок Dipsacales представлений двома родинами: ***Caprifoliaceae*** (incl. *Dipsacaceae*, *Linnaeaceae*, *Valerianaceae*) і ***Viburnaceae*** (incl. *Adoxaceae*, *Sambucaceae*). У флорі України родина ***Caprifoliaceae*** представлена 14 родами (*Cephalaria*, *Diervilla*, *Dipsacus*, *Knautia*, *Linnaea*, *Lomelosia*, *Lonicera*, *Pterocephalus*, *Scabiosa*, *Succisa*, *Succisella*, *Symphoricarpos*, *Valeriana* (incl. *Centranthus*, *Valerianella*), *Weigela*); родина ***Viburnaceae*** уключає три роди (*Adoxa*, *Sambucus*, *Viburnum*). Самостійним родом, виділеним з *Scabiosa* є рід *Lomelosia* (у флорі України три види). До роду *Valeriana* уключені види *Centranthus*, які зараз розглядаються у його складі (у флорі України – два види), а також види *Varianella* (16 видів). Деякі види є новими або раніше не наводились у відповідних зведеннях, зазнали змін таксономічного рангу (зведені до підвидів) чи переведені в синоніми. В анотований список уключено також широко культивовані види, які дичавіють, а також і ті, що не виходять за межі культури (в примітках). Порядок Myrtales уключає три родини: *Lythraceae* s.l., *Onagraceae* та *Myrtaceae*, які у флорі України є відносно невеликими за чисельністю родів та видів. Родина *Lythraceae* (incl. *Punicaceae*, *Trapaceae*) представлена п'ятьма родами і 15 видами (аборигенними та інтродукованими), найчисельнішим з яких є рід *Lythrum*. До *Lythrum* s. l. уключені також роди *Middendorfia* (*M. borysthena* = ***Lythrum borysthena***) і *Peplis* (*P. alternifolia* = ***Lythrum volgense***, *P. portula* ≡ ***Lythrum portula***), які раніше у вітчизняних флористичних зведеннях визнавалися як окремі таксономічні групи родового рангу. Рід *Trapa*, який раніше розглядався у складі монотипних родин *Hydrocaryaceae* чи *Trapaceae*, представлений одним поліморфним видом *T. natans*, в межах якого іноді виділяють ще 10 видів (мікровидів або локальних рас), що наводяться для України. Родина *Onagraceae* нараховує 5 родів та близько 50 видів (автохтонних, адвентивних та культивованих). Найчисельнішими є роди *Epilobium* (incl. *Chamaenerion*) – 21 вид та *Oenothera* – 14 видів. Родина *Myrtaceae* в Україні представлена 4 родами і 7 видами, що культивуються.

Ключові слова: анотований список, поширення, вид, підвид, рід, родина, систематика, номенклатура, синоніми, гербарні зразки, *Adoxa*, *Cephalaria*, *Diervilla*, *Dipsacus*, *Knautia*, *Linnaea*, *Lomelosia*, *Lonicera*, *Pterocephalus*, *Sambucus*, *Scabiosa*, *Succisa*, *Succisella*, *Symphoricarpos*, *Valeriana*, *Viburnum*